

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Vliv odborné přípravy v Hasičském záchranném sboru
na kvalitu právního vědomí příslušníků**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce :
JUDr. Miroslava Kejdová, CSc.

Vypracoval :
Roman Stejskal

Brno 2009

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vliv odborné přípravy v Hasičském záchranném sboru na kvalitu právního vědomí příslušníků“, zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Rousínov – Vítovice 20.dubna 2009

.....
Roman Stejskal

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Miroslavě Kejdové, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, ochotu a trpělivost, kterou mi při zpracování mé bakalářské práce poskytla.

Také chci poděkovat své životní partnerce Aleně za trpělivost, pochopení a toleranci v době mého studia a při zpracování mé bakalářské práce. Velmi si jejího přístupu vážím.

OBSAH

Úvod	2
1. Právní rámec HZS ČR a úloha právního vědomí	4
1.1. Historie a vývoj právního prostředí v HZS	4
1.2. Postavení HZS z hlediska legislativy	8
1.3. Právní vědomí – charakteristika a význam	15
1.4. Dílčí závěr	17
2. Charakteristika vzdělávacího systému HZS	18
2.1. Základní úkoly jednotlivých středisek v oblasti vzdělávání.	18
2.2. Formy odborné přípravy při vstupní přípravě příslušníků	21
2.3. Okruhy minimálních znalostí hasičů z oblasti práva	29
2.4. Zaměření a forma služební zkoušky příslušníka	31
2.5. Odborná příprava příslušníků u jednotek HZS	34
2.6. Dílčí závěr	39
3. Aplikace pedagogických metod na rozvoj právního vědomí příslušníků HZS v rámci vzdělávacího procesu	40
3.1. Pedagogické postupy a metody u jednotek HZS ČR	40
3.2. Velitel v roli pedagoga	41
3.3. Současná úroveň výuky legislativy v HZS ČR	43
3.4. Možnosti zkvalitnění výuky práva u jednotek PO	45
3.5. Dílčí závěr	47
4. Empirická část	49
4.1. Stanovení cílů a hypotéz	49
4.2. Popis vzorku	50
4.3. Průběh řízených rozhovorů	51
4.4. Shrnutí a analýza výsledků, verifikace hypotéz	62
Závěr	65
Resumé	66
Anotace	67
Seznam použité literatury	69
Seznam symbolů a zkratk	71
Seznam příloh	72

ÚVOD

„Oheň je dobrý sluha, ale špatný pán“, toto pořekadlo provází člověka na jeho pouti dějinami již od dob, kdy lidstvo začalo nabývat přesvědčení, že dokáže sílu ohně krotit, kontrolovat, usměrňovat a řídit.

Prvotní využití ohně bylo dáno jeho základní charakteristickou vlastností, a tak se stal nezbytným a životně důležitým zdrojem tepla, který později sloužil k úpravě potravy, výrobě prvních jednoduchých nástrojů, nádob a dalších pomůcek.

Když lidé začali vlastní prací přetvářet přírodu, využívat její bohatství, vytvářet určité hodnoty a obývat větší a větší územní celky, setkávali se v čím dál větší míře s negativními vlastnostmi ohně. Budeme-li procházet historické dokumenty a kroniky jakéhokoliv města či obce, zcela jistě nalezneme záznamy, které tyto katastrofické události v jejich dějinách, budou velmi podrobně popisovat.

Značné ztráty na lidských životech, obrovské materiální škody a významný negativní vliv na další ekonomický a urbanistický rozvoj města či obce, přinutily člověka přemýšlet o možnostech, jak ohni předcházet a jak s ohněm úspěšně a účelně bojovat. Tímto byly položeny základy dvěma způsobům boje s požáry.

První nazýváme prevencí, která hledá způsoby jak požárům předcházet, jak budovy zabezpečit, jaké konstrukce a stavební materiály z hlediska odolnosti používat.

Druhému říkáme represe a tento způsob, hledá možnosti účinných a efektivních postupů při likvidaci požáru.

Tak jako i v jiných oblastech společenského života, tak i v oblasti požární ochrany (dále jen „PO“), by nedošlo k naplnění významu těchto pojmů, jestliže by neměly oporu v řádné legislativě, která stejně jako dnes i v minulosti dávala boji proti požárům určitá pravidla a řád. Tato pravidla, pomínu-li jazykovou formu, se od těch současných svým významem příliš nelišila. Obsahově se stejně jako dnes jednalo o soubor pokynů a nařízení, jejichž nedodržení bylo velmi přísně potrestáno.

Další dynamický rozvoj lidské společnosti vyvolal v oblasti požární ochrany potřebu zřídit jednotky, které by se na případný boj s ohnivým živlem cvičily a připravovaly. První jednotky pro boj s ohněm sdružovaly své členy na základě dobrovolnosti. Tyto dobrovolné sbory fungovaly ve velkých městech od druhé poloviny 19. století a postupně pak přibývaly i první sbory profesionální.

Význam profesionální požární ochrany a rozsah činností prováděných jednotkami požární ochrany se neustále rozšiřoval až do dnešní podoby. V současnosti profesionální požární ochranu v naší zemi reprezentuje Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS“), který se stal základním pilířem integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“).

Je logické, že vývoj v PO se nemohl omezit, „jen“ na vývoj a výrobu dokonalejší požární techniky a věcných prostředků, vědecký výzkum a aplikaci jejich poznatků do praxe a na dokonalejší a účelnější metody výuky a výcviku jednotek PO. Stejně důležité, ne-li více, bylo utvářet a formovat legislativní prostředí, ve kterém se naše požární ochrana jako celek pohybovala a pohybuje.

Ve své bakalářské práci chci popsat vývoj právního prostředí v oblasti požární ochrany a přiblížit metody a úroveň vzdělávacího procesu v hasičském záchranném sboru, které jsou aplikovány v rámci odborné přípravy příslušníků. Na základě studia odborné literatury a analýzy interních dokumentů si chci vytvořit ucelenou představu o možnostech a vlivu vzdělávacího procesu na rozsah a úroveň vědomostí příslušníků z oblasti legislativy.

Srovnáním rozsahu právního prostředí, ve kterém se HZS ČR pohybuje, s učebními osnovami vzdělávacích středisek sboru a s faktickými znalostmi příslušníků, které si ověřím prostřednictvím řízeného rozhovoru, bude možné posoudit a vyhodnotit vliv odborné přípravy na kvalitu a úroveň právního vědomí příslušníků HZS ČR.

1. Právní rámec HZS ČR a úloha právního vědomí

Historie a vývoj právního prostředí v HZS

První placený hasičský sbor byl na českém území založen už v roce 1853 v Praze (v Brně byl hasičský sbor z povolání založen v roce 1864 – pozn. autora). Hlavní odpovědnost za hašení požárů, ale ležela od 2. poloviny 19. století až do druhé světové války na dobrovolných hasičských sborech měst a obcí.

Za první Československé republiky existovaly veřejné (*komunální*) požární jednotky z povolání jen v některých větších městech. V ostatních městech a obcích využívali starostové předpisy prakticky převzaté z Rakouska-Uherska. Ty umožňovaly přenášet zodpovědnost starostů za hašení požárů na dobrovolné hasičské sbory. Jejich materiální potřeby však kryly jen částečně. Někde byly dobrovolné hasičské sbory posíleny městským zaměstnancem zastávajícím funkci strojníka popřípadě velitele.

Uvedený stav ale samozřejmě neodpovídal potřebám průmyslového státu v dobách míru, tím spíše za války. Rychlá změna nenastala ani v období protektorátu, kdy byl vydán překlad německého zákona jako vládní nařízení (*Nařízení vlády č.30/1942 Sb. – pozn. autora*) o hasičstvu. Veřejné (*městské*) požární útvary se v Německu nazývaly požární policie a byly jednotně řízeny ministerstvem vnitra.

Přibližně v roce 1942 byl i v protektorátu ustaven pluk (*Regiment*) požární policie Čechy – Morava. Mužstvo pluku tvořili čeští četníci a příslušníci finanční stráže, kteří byli k pluku přeloženi a důstojníci. To byli němečtí inženýři, kteří po vystudování ještě absolvovali dvouleté učiliště požární policie v Berlíně Eberswalde. Pluk podléhal administrativně velitelství četnictva v protektorátu, jeho nasazování do akcí a výcvik řídila říšská místa. Po skončení války se mužstvo bývalého pluku požární policie většinou vrátilo zpět ke svým původním jednotkám.

„Po válce byla požární ochrana zařazena do oboru působnosti ministerstva vnitra (*jemuž také příslušel nejvyšší dohled a řízení*), plnění úkolů na úseku požární ochrany pak zajišťovaly národní výbory (*místní, okresní a krajské*), jejichž výkonným orgánem pro tuto oblast bylo hasičstvo, které bylo dobrovolné, z povolání nebo závodní (*byl vydán zákon č.40/1948 Sb. o*

trestní ochraně proti požárům, který řešil pouze právní a trestní odpovědnost za nedodržování stanovených protipožárních nařízení – pozn. autora) .

Hasičstvo z povolání musely ze zákona zřídit všechny obce s počtem obyvatel nad 50 000, nebo i obce menší, pokud tak rozhodl krajský národní výbor. Velitel hasičstva veřejného a závodního byl oprávněn při zásahu činit potřebná opatření jménem příslušného národního výboru. Příslušníci hasičstva ve službě pak požívali ochrany veřejného činitele“.¹

„Další právní předpis, který upravoval činnost hasičstva, byl zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami. Na tento zákon navazuje vládní nařízení ze dne 26. září 1950 č.135/1950 Sb., o organizaci požární ochrany před požáry a jinými živelnými pohromami. V tomto vládním nařízení, které je prováděcí vyhláškou k výše uvedenému zákonu č. 62/1950 Sb., jsou již také v § 22 vyspecifikované platové a pracovní poměry příslušníků veřejného hasičstva. Na základě tohoto zákona byla zřízena krajská a okresní velitelstva požární ochrany a osazena pracovníky z povolání“.²

K zásadní reorganizaci požární ochrany dochází zejména v souvislosti s přijetím zákona o státním požárním dozoru a požární ochraně v roce 1953. Na jeho základě se výkonnými jednotkami požární ochrany staly veřejné a závodní jednotky a požární ochrana byla budována na principech vojensky organizované složky. Odpovědnost za požární bezpečnost měly podle své příslušnosti národní výbory, orgány státního požárního dozoru a ministr vnitra. Všeobecné řízení požární ochrany a dozor na ní příslušel ministru vnitra, který tuto pravomoc vykonával prostřednictvím ústřední správy státního požárního dozoru a jejich místních orgánů.

„Přijetím nového zákona o požární ochraně (*zákon č.18/1958 Sb. – pozn. autora*) v roce 1958 však došlo k postupné decentralizaci požární ochrany a následnému oslabení její úrovně. Organizace státního požárního dozoru, byla tímto zákonem zcela rozbita. Státní orgány požární ochrany byly podřízeny orgánům národních výborů, které nebyly odborně na výši a celá

¹<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>

²Lubomír Grézl, Bakalářská práce – Vývoj právní úpravy zaměstnaneckých vztahů hasičů, Policejní akademie ČR – Katedra soukromoprávních disciplín, č.j. : PA-23/SPD-2006, str. 8.

řada státních funkcí, byla předána dobrovolné organizaci Československý svaz požární ochrany“.³

Aplikací této právní normy byla nastolena disharmonie mezi povinnostmi příslušníků a jejich pracovně právními vztahy, jelikož veřejné a závodní jednotky požární ochrany se staly výkonným orgánem městských respektive okresních národních výborů. Výkon služby příslušníků těchto jednotek požární ochrany, stejně jako pracovníků požární ochrany na ministerstvu vnitra, na krajských a okresních národních výborech, byl po dohodě ministra vnitra s ministrem národní obrany odvozen od zásad pro výkon služby platných pro vojska. V kompetenci ministerstva vnitra byla také pravomoc stanovit kárnou odpovědnost pracovníků požární ochrany, vést řízení o kárných věcech a vyhláškou upravovat platové poměry.

Ve druhé polovině 60. let sílí snaha aplikovat do oblasti požární ochrany nové právní normy. Průběžně také bylo naplňováno usnesení vlády č. 93/1966, na základě kterého téměř ve všech okresech republiky vznikají okresní veřejné požární útvary (*pět okresů ze Západočeského kraje zřídilo své okresní veřejné požární útvary až po vydání zákona č.133/1985 Sb. o požární ochraně – pozn. autora*).

Sedmdesátá a osmdesátá léta charakterizujeme jako období, kdy přípravami a vydáním nového zákona (*zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně – pozn. autora*), se požární ochrana stala moderně organizovanou složkou. Zákonem č.133/1985 Sb. byl zřízen Sbor požární ochrany, který tvořily správy Sboru požární ochrany (*což byly orgány začleněné do organizační struktury krajského nebo okresního národního výboru*) a útvary Sboru požární ochrany (*jako zařízení krajského nebo okresního národního výboru*). Svůj význam měla tato norma i z hlediska tzv. prevence, neboť stanovuje základní povinnosti fyzických osob a firem v oblasti požární ochrany a zároveň také vymezuje kompetence příslušníků při kontrolní činnosti nad dodržováním stanovených povinností.

Svůj účel zákon plnil i po listopadové revoluci v roce 1989, kdy se v naší zemi změnila situace politická i ekonomická. Změna ale nastala v organizační struktuře sboru, když k 31.prosinci 1990 byla ukončena činnost krajských národních výborů, což vyvolalo i zánik krajských útvarů a krajských správ Sboru požární ochrany. Dále bylo vydáno vládní usnesení č.

³<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>

304/1990, kterým vláda vyslovila souhlas s převedením vybrané požární techniky a s delimitací prostředků na činnost Sboru požární ochrany z působnosti národních výborů do působnosti ministerstva vnitra. Stávající sbory se přetransformovaly na příspěvkové organizace s názvem „Správa a útvar Sboru požární ochrany“, které byly zřízeny přednosty okresních úřadů.

V roce 1995 získává sbor nový název, neboť od 1.ledna 1995 vstupuje v platnost zákon č.203/1994, kterým byl novelizován stávající zákon č.133/1985 Sb. a vzniká tak Hasičský záchranný sbor České republiky. Přijetím tohoto zákona došlo k novému rozdělení kompetencí a pravomocí při výkonu státní správy na úseku požární ochrany. Státní správu vykonávalo Ministerstvo vnitra prostřednictvím své organizační složky. Touto složkou bylo Ředitelství HZS ČR v jehož čele stál vrchní požární rada. Na okresní úrovni byl výkon státní správy v oblasti PO přenesen na zvláštní orgány Okresních úřadů, a to na okresní požární rady a jejich zástupce. Okresní požární rada zároveň zastával i funkci ředitele HZS okresu, což byla samostatná právnická osoba. Hasičský záchranný sbor okresu byl jako státní příspěvková organizace podřízen Okresnímu úřadu. Ve věcech služebního charakteru však podléhal Ministerstvu vnitra a Ředitelství HZS ČR v Praze.

Zásadní změna postavení, působnosti a organizace Hasičského záchranného sboru ČR nastává od 1.ledna 2001. Tímto dnem nabyly účinnost tyto zákony :

- Zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon o požární ochraně
- Zákon č. 238/2000 Sb o Hasičském záchranném sboru ČR
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů.

Na základě ustanovení zákona č.238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru vzniklo Generální ředitelství HZS ČR, které bylo součástí ministerstva vnitra a tvořilo sbor spolu se čtrnácti HZS krajů. V rámci těchto změn došlo také ke sloučení Generálního ředitelství HZS ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany. Hasiči tak dostali na starost velmi širokou oblast civilní ochrany, což znamenalo, že se HZS ČR zařadil mezi sbory těch evropských států, které tuto oblast vnitřní bezpečnostní politiky státu svou činností pokrývají.

Z pohledu příslušníků HZS ČR byl ale 1.leden 2001 významný také z jiného důvodu. Tímto dnem se jejich služba státu počala odvíjet v režimu zákona č. 186/1992 Sb.

o služebním poměru příslušníků Policie České republiky (*dále jen „policie“*), neboť v souladu s ustanovením § 21 zákona č. 238/2000Sb. „o hasičském záchranném sboru“ se příslušníci hasičského záchranného sboru, kteří byli ke dni účinnosti zákona v pracovním poměru podle dosavadních předpisů, považovali za příslušníky ve služebním poměru. I když je z názvu zřejmé, že tato norma představovala základní právní předpis, jímž se řídily zaměstnanecké vztahy příslušníků policie, vztahovala se také na příslušníky Vězeňské služby České republiky, od 1.července 1997 na příslušníky Celní správy České republiky a od 1.ledna 2001 také na příslušníky HZS ČR. Jelikož se tato norma vztahovala na subjekty, které jsou v jednotlivých zákonech (*tj. v zákonech, které vymezovaly postavení a úkoly těchto subjektů*) označeny odlišnou terminologií, objevil se v textu, tam kde bylo možné popisovaný problém zobecnit, nový společný pojem „bezpečnostní sbor“, který se také později objevil v názvu nového zákona.

Záměr vytvořit nový a společný zákon pro příslušníky bezpečnostních sborů vznikl na počátku 90. let minulého století. I když proběhla celá řada jednání na úrovni příslušných ministerstev a mezi zástupci jednotlivých sborů, tak vlastní legislativní práce na přípravě nového zákona byly zahájeny v roce 1998. Po dlouhých a krkolomných peripetiích trvajících téměř šest roků, spatřil světlo světa nový právní předpis známý jako zákon č.361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, jehož účinnost byla odložena celkem třikrát, aby konečně nabyl účinnosti k 1. lednu 2007.

Postavení HZS z hlediska legislativy

Hasičský záchranný sbor České republiky je zřízen ze zákona č. 238/2000 Sb o Hasičském záchranném sboru ČR jako organizační složka státu.

Základním posláním HZS ČR je chránit životy a zdraví obyvatel, chránit majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Rozsah úkolů, které HZS ČR plní, je vymezen v ustanoveních zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v ustanoveních zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů a v ustanoveních zákona č. 133/1985 Sb.o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Z toho plyne, že HZS ČR tak plní úkoly na úseku požární ochrany, integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva a krizového řízení.

Při plnění těchto úkolů HZS ČR spolupracuje se správními úřady, státními orgány, orgány místní samosprávy, s právníckými a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. V rámci této spolupráce jsou stanovena práva a povinnosti při vzájemném poskytování pomoci a při předávání informací v případě mimořádných událostí. HZS ČR má rovněž oprávnění uzavírat jménem České republiky s výše jmenovanými subjekty dohody, kterými lze vymezit upřesňující podmínky a způsob vzájemné spolupráce.

Úkoly, které legislativa HZS ukládá, plní příslušníci ve služebním poměru (*dle zákona č.361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*) a občanskí zaměstnanci v pracovním poměru (*dle zákona č. 262/2006 Sb.zákoník práce*). Celkové početní stavy příslušníků a občanských zaměstnanců stanovuje vláda.

V současné době HZS ČR tvoří generální ředitelství (*dále jen „GŘ“*), které je zahrnuto do organizační struktury Ministerstva vnitra, 14 hasičských záchranných sborů krajů, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku – Místku (*dále jen „SOŠ PO a VOŠ PO“*) a Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně (*ZÚ Hlučín, přešel 1.ledna 2009 do organizační struktury HZS ČR, který jej převzal od Armády ČR – pozn. autora*) .

Součástí Hasičského záchranného sboru ČR jsou kromě dalších vzdělávacích zařízení také technická a účelová zařízení :

- Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč
- Technický ústav požární ochrany Praha
- Opravárenský závod Olomouc
- Základna logistiky Olomouc.

Postavení a úkoly Generálního ředitelství HZS ČR

„GŘ HZS ČR je součástí Ministerstva vnitra a zabezpečuje plnění úkolů, které tomuto ministerstvu ukládají zákony o integrovaném záchranném systému, o požární ochraně a ochraně obyvatelstva“⁴. GŘ HZS ČR zřizuje vzdělávací, technická a účelová zařízení a v jeho čele stojí generální ředitel hasičského záchranného sboru, jehož může jmenovat nebo

⁴ Zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon o požární ochraně, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů.

odvolat ministr vnitra, který také na návrh generálního ředitele jmenuje a odvolává jeho náměstky. Za činnost HZS ČR, je generální ředitel ministroví vnitra odpovědný.

„Generální ředitelství HZS ČR plní zejména následující úkoly :

- schvaluje koncepci činnosti HZS ČR a kontroluje plnění jeho úkolů,
- plní úkoly ke koordinaci příprav na nevojenské krizové situace a úkoly civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva, civilní ochrany a integrovaného záchranného systému,
- předkládá Ministerstvu financí návrh rozpočtu záchranného sboru a návrh na poskytnutí dotací občanským sdružením,
- zřizuje operační a informační středisko generálního ředitelství,
- kontroluje připravenost a akceschopnost hasičských jednotek záchranného sboru krajů,
- zajišťuje mezinárodní spolupráci záchranného sboru“⁵.

Postavení a úkoly Hasičského záchranného sboru kraje

V čele HZS kraje je ředitel hasičského záchranného sboru kraje (dále jen „krajský ředitel“), jehož jmenuje nebo odvolává ministr vnitra. Návrh na jmenování nebo odvolání krajského ředitele předkládá generální ředitel po projednání s hejtmanem kraje a v hlavním městě po projednání s primátorem hlavního města Prahy.

Náměstky krajského ředitele jmenuje a odvolává generální ředitel na návrh krajského ředitele. Hasičský záchranný sbor kraje sestává z krajského ředitelství, územních odborů HZS kraje s jednotkami HZS kraje a ze vzdělávacích, technických a účelových zařízení, zřizovaných krajským ředitelstvím.

Součástí HZS kraje jsou na úrovni okresů územní odbory HZS kraje, jejichž počet se nemusí shodovat s počtem okresů a některé malé HZS krajů do budoucna územní odbory zřejmě zruší (*jako příklad může sloužit HZS Karlovarského kraje, který celý má méně zaměstnanců nežli územní odbor Brno*). Sídlo kraje je zároveň sídlem HZS kraje s výjimkou HZS Středočeského kraje, který má své sídlo v Kladně.

⁵ Doc. Dr. Ing. Michail Šenovský, Ing. Vilém Adamec, Ph.D., plk. Dr. Ing. Zdeněk Hanuška : Integrovaný záchranný systém – management záchranných prací. Vydala Edice SPBI Spektrum-1.vydání v roce 2005. ISBN : 80-86634-65-5. Strana 37.

„Krajské ředitelství plní zejména následující úkoly :

- navrhuje generálnímu ředitelství koncepci rozvoje HZS kraje,
- provádí státní správu na úseku požární ochrany, IZS, ochrany obyvatelstva a krizového řízení,
- koordinuje záchranné a likvidační práce,
- zajišťuje systém vyrozumění a varování,
- zpracovává plány evakuace,
- provádí v rozsahu stanoveném generálním ředitelstvím odbornou přípravu svých příslušníků a zaměstnanců,
- zřizuje operační a informační střediska a pracoviště krizového řízení,
- zabezpečuje výstavbu a údržbu objektů pro potřeby záchranného sboru,
- odpovídá za připravenost a akceschopnost jednotek PO HZS kraje,
- připravuje havarijní plán kraje, (popřípadě vnější havarijní plán⁶)⁷.

Postavení a úkoly jednotek požární ochrany

Jednotku požární ochrany (dále jen „jednotka PO“) chápeme jako organizovaný celek utvořený z odborně vyškolených osob (hasičů), požární techniky (automobilů) a věcných prostředků požární ochrany (výbava automobilů, agregáty, atd.).

Základním posláním jednotek PO je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, které ohrožují život a zdraví obyvatel, majetek nebo životní prostředí a které vyžadují provedení záchranných nebo likvidačních prací.

Výkon služby jednotek PO v HZS ČR se člení na výkon služby v ***operačním řízení*** nebo v ***organizačním řízení*** a je tedy v závislosti na druhu jednotky PO odlišný. Hlavní rozdíl je zejména v délce doby služby. Příslušníci mohou mít dobu služby rozvrženou ***rovnoměrně*** (příslušníci v tzv. „denní směně“, která má týdenní pracovní dobu 37,5 hodiny – pozn. autora)

⁶ Vnější havarijní plán - viz. Zákon č.18/1997 Sb. o mírovém využití jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů.

⁷ Doc. Dr. Ing. Michail Šenovský, Ing. Vilém Adamec, Ph.D., plk. Dr. Ing. Zdeněk Hanuška : Integrovaný záchranný systém – management záchranných prací. Vydala Edice SPBI Spektrum-1.vydání v roce 2005. ISBN : 80-86634-65-5. Strana 39.

nebo **nerovnoměrně**, ve které vykonávají službu příslušníci předurčení pro vlastní zásahovou činnost (tzv. „výjezdoví hasiči“ slouží v tzv. „směně“ – pozn. autora).

Směna zabezpečuje stálou připravenost jednotky HZS kraje po celou dobu 24 hodin denně a její příslušníci tedy pracují v cyklu 24 hodin směna - 48 hodin (tzv. *mezisměnové* - pozn. autora) volno. Ve směně vykonávají službu také příslušníci předurčení pro obsluhu operačních a informačních středisek.

Operační řízení: je soubor činností po sobě jdoucích od přijetí zprávy o vzniku požáru nebo jiné mimořádné události až po návrat sil a prostředků na místo stálé dislokace (*na svou základnu* – pozn. autora).

Do činností operačního řízení tedy zahrnujeme – vyhlášení poplachu, výjezd jednotky, průběh jízdy na místo zásahu, provádění záchranných respektive likvidačních prací.

Organizační řízení: je soubor činností, jejichž účelem je zajištění stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků jednotek PO k plnění úkolů. Jedná se převážně o činnosti, jejichž cílem je udržování a zvyšování odborné a fyzické způsobilosti hasičů (*tj. praktický výcvik, metodická školení, taktická cvičení, seznamování s dispozičním členěním důležitých objektů, fyzická příprava* – pozn. autora), údržba věcných prostředků, požární techniky apod.

Druhy jednotek požární ochrany

Podle zřizovatele jednotky PO a vztahu osob vykonávajících činnost v těchto jednotkách ke zřizovateli jednotky PO, se jednotky PO dělí na :

- ***jednotky hasičského záchranného sboru kraje (HZS kraje)***, které jsou součástí hasičských záchranných sborů krajů a jsou zřizovány státem. V těchto jednotkách vykonávají činnost příslušníci hasičského záchranného sboru kraje jako své povolání ve služebním poměru,
- ***jednotky sborů dobrovolných hasičů obce (SDH obce)***, které zřizuje obec resp. město a činnost v těchto jednotkách vykonávají členové jednotek sborů dobrovolných hasičů obce na základě dobrovolnosti, příp. někteří členové mohou vykonávat činnost v pracovním poměru k obci nebo hasičskému záchrannému sboru kraje,

- ***jednotky hasičského záchranného sboru podniku (HZS podniku)*** zřizované právnickými osobami nebo podnikajícími fyzickými osobami, které provozují činnosti se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím, a činnost v těchto jednotkách vykonávají zaměstnanci právnických osob nebo podnikajících fyzických osob jako své povolání v pracovním poměru,
- ***jednotky sborů dobrovolných hasičů podniku (SDH podniku)*** zřizované právnickými osobami nebo podnikajícími fyzickými osobami, které provozují činnosti se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím, a činnost v těchto jednotkách vykonávají zaměstnanci právnických osob nebo podnikajících fyzických osob na základě dobrovolnosti.

Na každý druh jednotky PO jsou stanoveny odlišné nároky z hlediska jejich *operační hodnoty*, která je dána dobou výjezdu od nahlášení mimořádné události a maximální dobou dojezdu na místo zásahu.

Operační hodnota jednotek požární ochrany

Každý druh jednotky požární ochrany má pro účely operačního řízení určitou hodnotu, která vypovídá o schopnosti jednotky, zahájit a provádět plnění úkolů v operačním řízení na místě zásahu.

Operační hodnotu jednotky utváří tato kritéria :

- doba výjezdu jednotky PO z místa své trvalé dislokace po vyhlášení poplachu,
- územní působnost jednotky PO (doba jízdy resp. vzdálenost na místo zásahu).

Doba výjezdu jednotky PO

Jednotkám požární ochrany stanovuje vyhláška, č. 247/2001 Sb. ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, maximální dobu výjezdu jednotky následovně :

- 2 minuty pro jednotky PO složené výlučně z hasičů z povolání,
- 10 minut pro jednotky složené výlučně z hasičů, kteří nevykonávají službu v jednotce jako své povolání,
- 5 minut pro jednotky PO složené z hasičů uvedených v předchozích dvou bodech nebo hasičů, kterým byla určena pracovní pohotovost mimo pracoviště.

Územní působnost jednotky PO

Územní působností jednotky PO rozumíme stanovení optimální vzdálenosti pro dojezd určitého druhu jednotky k místu zásahu, které tak vymezuje území jejího standardního působení, neboli určuje její tzv. "hasební obvod". Podkladem pro stanovení územní působnosti jednotek PO jsou statistické analýzy zásahů jednotek PO a přihlíží se i ke zkušenostem z ostatních evropských států.

Kategorie jednotek požární ochrany

Česká republika má vypracovaný systém plošného pokrytí jednotkami požární ochrany (dále jen „JPO“), který vychází z hustoty osídlení, rozvoje průmyslu a dalších vlivů. Plošné pokrytí stanovuje počty jednotek vysílaných podle stupně požárního poplachu a pro jeho účely se tyto jednotky dělí do šesti kategorií.

a) s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele.

- ***JPO I*** - jednotka hasičského záchranného sboru s územní působností zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace.
- ***JPO II*** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu jako svoje hlavní nebo vedlejší povolání, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace.
- ***JPO III*** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace.

b) s místní působností, zasahující na území svého zřizovatele.

- ***JPO IV*** - jednotka hasičského záchranného sboru podniku.
- ***JPO V*** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně.
- ***JPO VI*** - jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku.

Na základě dohod uzavíraných se zřizovatelem jednotlivých typů JPO bývají tyto jednotky využívány k zásahům i mimo svůj hasební obvod.

Složení jednotky požární ochrany

Hasiči jsou v jednotce požární ochrany rozděleni do čet, družstev a družstev o zmenšeném početním stavu, případně pracovních skupin.

- Četu tvoří 2 až 3 družstva, případně skupiny.
- Družstvo je tvořeno velitelem a dalšími pěti hasiči (tzn. 1+5). Družstvo o zmenšeném početním stavu sestává z velitele a dalších tří hasičů (tzn. 1+3).
- Skupinu tvoří velitel skupiny a 1 až 2 hasiči.

Na osoby vykonávající činnost v těchto jednotkách jsou také kladeny odlišné nároky na odbornou, fyzickou, zdravotní a psychickou způsobilost. Kritériem, které určuje rozsah nároků na její členy, je kategorie JPO.

1.3. Právní vědomí – charakteristika a význam

„Právní vědomí charakterizujeme jako empiricky vzniklé vědomí toho, že ve společnosti existuje právo (*aniž to vyžaduje faktickou znalost práva*). Zahrnuje nejen představy a názory na existující, tedy platné právo, (*de lege lata*), ale i představy a názory na to, jaké by právo mělo být (*de lege ferenda*)“.⁸

Úroveň právního vědomí každého jednotlivce neboli subjektu, je charakterizována jeho schopností porozumět jednotlivým složkám právního vědomí. To znamená porozumět a umět v základních rysech definovat pojmy - *znalost práva a mínění o právu*.

Znalost práva: umožňuje subjektům (jednotlivým občanům, skupinám nebo celé společnosti) činnost ve stále nových a vyvíjejících se podmínkách, umožňuje jim lépe se přizpůsobovat komplikovaným sociálním strukturám a orientaci ve složitých byrokratických vztazích. Zrcadlem toho, jakou mají znalost práva jednotlivé subjekty, je tzv. právní informovanost, která stanovuje míru v jaké je subjekt s právem obeznámen. Je nemožné vyžadovat po laické veřejnosti intuitivní znalost toho, co odborníci dlouhá léta studují na univerzitách a následně si také osvojují v praxi, ale i přes to je určitá znalost práva nezbytná pro složitost současného způsobu života.

⁸ Doc. PhDr. Ladislav Zapletal, CSc. a kolektiv. Základní kategorie a pojmy z předmětů filozofie, právo, psychologie, patolog. Závislosti, sociologie rámci výuky studijního oboru Sociální pedagogika. Vydal Institut mezioborových studií Brno, 2003. Strana 61.

Mínění o právu si společnost utváří :

- a) formou *hodnotících soudů, představ a přesvědčení*
- b) formou *postoje k právu.*

První forma - je hodnotícím názorem společnosti na to co právo obsahuje a jaké by mělo být. Odráží názor na to, které hodnoty a zájmy by měly být právem chráněny, které by měly být právem garantovány a jak je na právo nahlíženo z hlediska spravedlnosti. Není hodnoceno to, jaké je právo ve skutečnosti, ale jaká je celá právní oblast (objektivní právo, právní vztahy, právní instituce aj.), což se následně promítá do poznávání a vnímání práva a právního chování.

Druhou formu - vymezujeme jako „Sociálně naučenou dlouhodobou tendenci právního subjektu reagovat určitým relativně ustáleným způsobem na právní podněty, zejména na požadavky právní normy a vytvořenou právní situaci“⁹. Význam postoje spočívá v tom, že nám usnadňuje orientaci v probíhajících sociálních situacích a adekvátní výběr vhodné reakce formou určitého sociálního chování.

Z výše popsaného tedy vyplývá, že utvářet právní vědomí a ovlivňovat jeho úroveň je možné zejména korektní a dobrou informovaností o tom, co právní pravidla obsahují, co upravují a jak se aplikují. Právní vědomí tedy ve své podstatě reprezentuje společenské vztahy. Je subjektivním vyjádřením představ lidí o platném právu, nebo-li představ o tom, co je v souladu s právem, co je již protiprávní a jaké jednání a chování je vynutitelné státní mocí. Do jaké míry jsou tyto představy o platném právu přesné, závisí na úrovni právní kultury dané společnosti.

Jednou z výchozích zásad práva je zásada, že neznalost zákona neomlouvá a že tedy subjekt práva měl a také mohl platné právo znát. Ve smyslu této zásady má úroveň právního vědomí význam při aplikaci práva, a to hlavně při stanovení a vzniku míry právní odpovědnosti za porušení práva.

⁹ JUDr. Miroslava Kejdová, CSc., PhDr. et Mgr. Zdeňka Vaňková. Sociologie a psychologie práva. Vydal Institut mezioborových studií Brno, 2004. Strana 37.

1.4. Dílčí závěr

Všechny právní předpisy (viz. příloha), které se k oblasti požární ochrany v České republice vztahují, byly připravovány a koncipovány tak, aby byla zachována kontinuita v rámci sbližování právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství.

Jejich tvorbou bylo reagováno na kritickou analýzu existujícího stavu a došlo tedy ke kodifikacím nezbytných změn za současného respektu a zohlednění stavu, který byl dán předchozí právní úpravou. Takto zajištěná kontinuita právních předpisů na úseku požární ochrany přispěla k nezbytné stabilizaci systému a vytvořila také prostor k dalšímu zlepšování podmínek v celé oblasti požární ochrany.

Je tedy možné konstatovat, že existující právní rámec českého systému ochrany lidského zdraví, životů a majetkových hodnot, vytváří dostatečný prostor pro zajišťování souvisejících úkolů. To však neznamená, že není nutné sledovat a analyzovat moderní vývojové trendy, jejichž zapracování do stávajícího legislativního rámce, umožní zachovat v oblasti požární ochrany úroveň srovnatelnou s úrovní ostatních vyspělých zemí Evropské unie.

2. Charakteristika vzdělávacího systému v HZS

Jak již bylo popsáno výše, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR zřizuje vzdělávací, technická a účelová zařízení. Do jeho organizační struktury, mimo již vyjmenovaných (*Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku – Místku a Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč*) vzdělávacích středisek patří také Odborná učiliště požární ochrany (dále OUPO), která jsou dislokována v Borovanech, ve Frýdku – Místku, v Brně a v Chomutově.

Činnost OUPO je legislativně zakotvena v zákoně č.238/2001 Sb. o Hasičském záchranném sboru ČR a změně některých zákonů. Na rozdíl od Střední odborné školy požární ochrany a Vyšší odborné školy požární ochrany ve Frýdku – Místku, nejsou OUPO určena ke klasické formě denního studia.

2.1. Základní úkoly jednotlivých středisek v oblasti vzdělávání.

Základní úkoly OUPO

- „Organizují a provádí kurzy pro získání a prodloužení odborné způsobilosti pro příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky (HZS ČR), zaměstnance podniků a velitele, strojníky a techniky speciálních služeb ostatních jednotek požární ochrany (jednotky PO),
- organizují a provádí specializační kurzy pro HZS ČR, jednotky požární ochrany a složky integrovaného záchranného systému,
- organizují a provádí další formy vzdělávání (např. přednášky, odborné semináře, instrukčně metodická zaměstnání, instruktáže a školení) v oblasti PO, IZS, ochrany obyvatelstva a krizového řízení a zabezpečuje odborné konference pro HZS ČR a IZS,
- podílí se na zabezpečení fyzické přípravy a odborné způsobilosti v rámci HZS ČR a jednotek PO,
- podílí se na tvorbě předpisů, učebních osnov, vytváření učebních a metodických pomůcek a ediční činnosti,
- spolupracují s resortními a jinými vzdělávacími zařízeními, zejména s těmi, která poskytují odborné vzdělání v oboru požární ochrany,

- ekonomicky zabezpečují výuku a výcvik v rozsahu vyčleněných rozpočtových prostředků a dispozičních oprávnění zálohované jednotky ředitelství,
- zabezpečuje provoz a údržbu budov a zařízení odborného učiliště“¹⁰.

Základní úkoly SOŠ a VOŠ PO ve Frýdku – Místku¹¹.

Tato vzdělávací instituce je zaměřena na odbornou přípravu středoškolských odborníků v oboru požární ochrany. Velká část absolventů našla své uplatnění v profesionálních jednotkách požární ochrany a mnozí z nich zastávají v požární ochraně významné funkce. V roce 1991 bylo zahájeno čtyřleté denní studium pro absolventy základních škol jako forma nepřetržité a systematické přípravy pro výkon povolání v profesionální požární ochraně. Tento typ studia byl v dobách tzv. slabších populačních ročníků přerušen, ale rozhodnutím generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR denní studium mládeže od školního roku 2006-2007 opět pokračuje. *(Téměř třetina absolventů následně pokračuje ve studiu na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava, která prostřednictvím Fakulty bezpečnostního inženýrství umožňuje získat ucelené technické vzdělání v oborech souvisejících s dnešním posláním HZS ČR – pozn. autora).*

Hlavní náplní a pomyslným těžištěm přípravy je vzdělávání dospělých, které v současné době probíhá výhradně formou dálkového studia při zaměstnání. Od roku 2002 bylo otevřeno studium na Vyšší odborné škole, a to formou studia při zaměstnání. Další činností školy je účast v programu celoživotního vzdělávání příslušníků HZS formou výuky v kurzech - vstupní přípravy příslušníků HZS ČR, odborné přípravy - požární prevence, ochrany obyvatel a plánování, jazykové přípravy - jazyková zkouška MV 1. stupně. SOŠ PO a VOŠ PO MV ve Frýdku-Místku má také pověření vydávat osvědčení o odborné způsobilosti fyzických osob a techniků požární ochrany podle § 11 zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů.

Základní úkoly Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč¹².

Institut CO ČR v Lázních Bohdaneč (dále jen „Institut“) byl založen v roce 1991 jako následovník Výzkumného ústavu Civilní ochrany. Pravidelně zde probíhají mezinárodní setkání a konference pod záštitou NATO, OSN či EU k otázkám krizového řízení, ochrany obyvatelstva

¹⁰<http://www.oupobm.cz/odkazy/ostatni.htm>

¹¹<http://www.sospofm.cz/>

¹²<http://www.ioolb.cz/>

a poskytování humanitární pomoci. V souvislosti s převodem výkonu státní správy ve věci civilní ochrany do působnosti Ministerstva vnitra, byl Institut od 1. ledna 2001 převeden do podřízenosti Generálního ředitelství HZS ČR a stal se tak nejen jeho součástí, ale i odborným orgánem v několika oblastech, které souvisí s plnění úkolů na úseku ochrany obyvatelstva.

Působnost Institutu CO ČR

V oblasti vzdělávací a výcvikové :

- Organizuje a provádí základní, zdokonalovací a rekvalifikační kurzy pro pracovníky orgánů státní správy a jazykové kurzy pro příslušníky a zaměstnance HZS ČR;
- Metodicky se podílí a řídí externí přednáškovou činnost;
- Zpracovává podklady pro vzdělávání, propagaci a přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a organizuje odborné workshopy, semináře a konference a to i s mezinárodní účastí.

V oblasti vědecké a výzkumné činnosti :

- Vědecká podpora strategických a koncepčních rozhodnutí HZS ČR;
- Organizuje a provádí výzkum v oblastech koncepcí, metod, technologií a technických prostředků pro zabezpečení ochrany obyvatelstva;
- Spolupracuje s univerzitami, vědeckými institucemi a dalšími subjekty vědních oborů, které souvisí s problematikou HZS ČR.

V oblasti informační činnosti :

- Zpracovává adresné informace pro řídicí a výkonné složky HZS ČR, orgány státní správy, právnické a fyzické osoby, jejichž činnost souvisí s ochranou obyvatelstva;
- Zpracovává analýzy ochrany obyvatelstva ve světě a trendy jejich vývoje;
- Vede speciální báze dat a organizuje jejich využití v HZS ČR;
- Vydává informační periodika.

V oblasti specializovaných činností :

- Poskytování expertizní, poradenské, konzultační činnosti pro potřeby HZS ČR, na vyžádání správních úřadů, obcí, složek IZS a pro mezinárodní, vnitrostátní a rezortní spolupráci;
- Dohlíží a metodicky usměrňuje správnou laboratorní praxi chemických laboratoří HZS ČR a zabezpečuje chemickou konzultační činnost pro jednotky HZS ČR;
- Popularizuje ochranu obyvatelstva, poskytuje informace veřejnosti;
- Dokumentuje život HZS a vyrábí filmy s odbornou problematikou;

2.2. Formy odborné přípravy při vstupní přípravě příslušníků

Ve vzdělávacích zařízeních, která jsou součástí organizační struktury GŘ HZS ČR, probíhá vzdělávání a odborná příprava příslušníků ve čtyřech tematických okruzích. Prvním tematickým okruhem jsou kurzy k získání odborné způsobilosti (25 druhů kurzů), druhý tematický okruh tvoří specializační kurzy (33 druhů kurzů), dále je to okruh doplňkových kurzů (8 druhů kurzů) a posledním tematickým okruhem jsou kurzy k prodloužení odborné způsobilosti, kterých v současné době existuje celkem 15. Je zřejmé, že rozsah vzdělávacích programů aplikovaných v HZS ČR je značný a jen charakterizovat a popsat každý z nich, by znamenalo každému programu věnovat několik samostatných kapitol. Proto v následující části bude popsána základní forma vzdělávacího programu, kterým musí projít drtivá většina příslušníků HZS ČR a tou je „Vstupní příprava příslušníků HZS ČR I.“ (dále jen - VPP) .

Charakteristika vzdělávacího programu¹³

Vzdělávací program VPP je základní odbornou přípravou příslušníka HZS ČR. Po jeho úspěšném ukončení příslušník získá odbornou způsobilost ve smyslu § 72 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů a ve smyslu § 19 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Tento vzdělávací program je určen k získání odborné způsobilosti k výkonu funkce hasič pro nové příslušníky HZS ČR, kteří budou vykonávat samostatně službu při zdolávání požárů a do služebního poměru k HZS ČR nevstoupili s odbornou způsobilostí (*odbornou způsobilost je*

¹³ <http://www.oupobm.cz/vyuka/osnovy/01.odb.zpusob/VPP.I.07.doc>.

možné získat i absolvováním studia na SOŠ PO a VOŠ PO ve Frýdku-Místku, studiem Ověřovacího programu na Technické univerzitě - VŠB v Ostravě, případně studiem na některé ze středních odborných škol, které nemusí být v resortu MV – pozn. autora). Svým absolventům umožňuje orientaci ve všech oblastech činností, které HZS ČR zajišťuje.

Hlavním cílem vzdělávacího programu je připravit absolventy teoreticky a prakticky na budoucí povolání hasiče (v rozsahu „normy znalostí pro funkci hasič“¹⁴) a od začátku služebního poměru v nich podporovat postoje a upevňovat hodnoty nezbytné pro výkon tohoto povolání. Součástí programu je příprava, na jejímž základě příslušník získá „Osvědčení pro obsluhu výškové techniky z koše“.

Kompetence absolventa¹⁵

Absolvent vzdělávacího programu je schopen samostatného výkonu služby při zdolávání požárů na místě zásahu podle § 72 odst. 2 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Má potřebné znalosti a dovednosti k plnění standardních úkolů, které jsou stanoveny jednotkám požární ochrany, a získal spolehlivé návyky pro typické činnosti pro výkon služby ve funkci hasiče, a to samostatně i v družstvu. Zároveň je vybaven základními informacemi o výkonu služby v oblastech prevence, ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Absolvováním vstupní přípravy příslušník zároveň ukončil následné vstupní vzdělávání ve smyslu usnesení vlády č. 1542 ze dne 30. 11. 2005. Kompetence, které jsou vzdělávacím programem podporovány, se dělí do tří skupin :

1.) Odborné profesní kompetence absolventa :

- disponuje znalostmi právních norem, které upravují rozsah činností, které HZS ČR vykonává,
- splňuje požadavky na znalosti a dovednosti hasiče v rozsahu normy znalostí pro funkci hasič,
- orientuje se na základní úrovni v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení,
- pomocí postojů a pokynů paží, umí usměrňovat provoz na pozemních komunikacích.

¹⁴ Pokyn generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 17/2003, kterým se stanovují normy znalostí hasičů.

¹⁵ <http://www.oupobm.cz/vyuka/osnovy/01.odb.zpusob/VPP.I.07.doc>.

2.) Pracovní kompetence absolventa :

- projevuje komunikativní kompetence pro veškeré situace řešené v rámci služby, zejména s důrazem na jednání se svými nadřízenými, kolegy, s podřízenými a také s osobami mimo HZS ČR a dále na jednání s osobami zasaženými při mimořádných událostech,
- nabyté znalosti dokáže uplatnit v praxi i na méně známé problémy a nové situace,
- běžné pracovní úkoly řeší odpovědně a samostatně, ale nepřekračuje své kompetence, nebo-li zachovává služební disciplínu,
- disponuje návyky nezbytnými pro udržování fyzické a zdravotní způsobilosti příslušníka HZS ČR a zná disciplíny požárního sportu.

3.) Občanské a osobnostní kompetence absolventa :

a.) disponuje právním vědomím

- je seznámen s Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod,
- zná správní a územní členění České republiky,
- je seznámen s obsahem základních pojmů z oblasti trestního, přestupkového a správního práva,
- je seznámen s právní úpravou v oblasti ochrany osobních údajů a ochranou utajovaných informací,
- je seznámen s postavením České republiky v evropské bezpečnostní struktuře.

b.) absolvent se vyznačuje vyrovnaností a stabilitou osobnosti, jeho vystupování je v souladu s etickými principy povolání

- má smysl pro práci v týmu,
- disponuje kompetencemi pro zvládnutí stresových situací při zásahu.

Kompetence získávané ve vzdělávacím programu jsou vždy detailně rozvedeny v osnovách vzdělávacího programu a odpovídají jeho zaměření. Podmínkou pro zařazení do vzdělávacího programu je zdravotní, fyzická a duševní způsobilost příslušníka HZS ČR pro samostatný výkon služby na místě zásahu.

Tab.1 Struktura a časová dotace vzdělávacího programu VPP I.¹⁶

<i>P ř e d m ě t</i>	<i>P o ě t h o d i n</i>
1 - Zahájení kurzu	2
2 - Tělesná příprava	32
3 - Přírodní vědy	22
4 - Zdravotní a psychologická příprava	51
5 - Základy práva a organizace	50
6 - Zdolávání mimořádných událostí	59
7 - Prevence	40
8 - Technické prostředky a zařízení	67
9 - Technický a pořadový výcvik	238
10 - Spojení a komunikace v požární ochraně	20
11 - Krizové řízení	11
12 - Ochrana obyvatelstva	16
13 - Praxe u HZS kraje	204
14 - Závěrečné zkoušky	20
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	8
C E L K E M :	<i>840 hodin (21 týdnů)</i>

Průběh vzdělávacího programu VPP I.¹⁷

Program je koncipován tak, aby se jeho frekventanti seznámili se základním posláním HZS ČR a s rozsahem činností, které sbor zajišťuje. Dále také, aby se seznámili s technickými a věcnými prostředky, které záchranné sbory vlastní, tyto se naučili používat a obsluhovat a aby tak získali potřebné znalosti, dovednosti a návyky, které budou pro výkon služby ve funkci hasiče potřebovat.

- První část vzdělávacího programu probíhá v odborném učilišti požární ochrany (OUPO) formou teoretické a praktické přípravy.
- Druhá část již probíhá formou praktické odborné stáže u jednotky HSZ kraje, kde má frekventant možnost si rozšířit a částečně i uplatnit získané znalosti a dovednosti.
- Třetí část probíhá formou závěrečného soustředění v OUPO, kde se již studující připravují na závěrečné zkoušky, po jejímž úspěšném vykonání je absolventům vydáno osvědčení o odborné způsobilosti.

¹⁶ <http://www.oupobm.cz/vyuka/osnovy/01.odb.zpusob/VPP.I.07.doc>.

¹⁷ <http://www.oupobm.cz/vyuka/osnovy/01.odb.zpusob/VPP.I.07.doc>.

Zaměření a pojetí předmětů v první části vzdělávacího programu

- ***Tělesná příprava:*** Předmět je koncipován tak, aby absolventi předmětu znali základy disciplín požárního sportu a posílili si svou fyzickou kondici.
- ***Přírodní vědy:*** Vyučovací předmět přírodní vědy tvoří čtyři vzdělávací okruhy. Základy chemie a základy fyziky jsou určeny pro zopakování dříve získaných znalostí. Okruh základy meteorologie slouží k seznámení se základy této vědní disciplíny a vlivy jednotlivých meteorologických stavů na zdolávání mimořádných událostí. Okruh ekologie je určen pro získání základních znalostí z oblasti ochrany životního prostředí.
- ***Zdravotní a psychologická příprava:*** Tento předmět je tvořen šesti učebními bloky tak, aby absolvent prakticky zvládl základní úkony předlékařské zdravotnické pomoci při zraněních vyskytujících se u mimořádných událostí, včetně dopravních nehod. V bloku psychologická příprava je seznámen se základy komunikace, organizací psychologické služby HZS ČR a se základy zvládnání stresových situací při zásahu.
- ***Základy práva a organizace:*** Předmět základy práva a organizace je koncipován do dvou základních bloků. Absolvent v bloku „Základy práva“ získá přehled o základních právních normách a orientaci v českém právním řádu, osvojí si základní právní terminologii, má představu o aplikaci některých právních norem v oblasti požární ochrany a získá základní znalosti o Evropské unii. V bloku „Základy organizace“ jsou studenti seznámeni se základními právními dokumenty, kterými se řídí činnost HZS ČR a se základními interními akty řízení, které vydal generální ředitel HZS ČR.
- ***Zdolávání mimořádných událostí:*** Tento vyučovací předmět připravuje absolventy jak po stránce teoretické tak i praktické ke způsobilosti zdolávat všechny druhy mimořádných událostí a umění provádět likvidační práce u všech typů mimořádných událostí.

- **Prevence:** Předmět je rozčleněn do 7 vyučovacích bloků, ve kterých studující získají nezbytné znalosti z oblasti požární prevence, stavební dokumentace a požární bezpečnosti staveb. Tyto znalosti mají pozitivní dopad na bezpečnost práce při konkrétním zásahu a mohou značně ovlivnit také kvalitu a profesionalitu provedeného zásahu.
- **Technické prostředky a zařízení:** Absolvent v tomto předmětu získá přehled o zařízeních a prostředcích používaných jednotkami PO a o jejich správném používání s ohledem na bezpečnost práce. Předmět tvoří tři samostatné výukové bloky : „Technické prostředky“, „Chemická služba“, „Strojní služba“.
- **Technický a pořadový výcvik:** V tomto bloku si absolvent osvojí základní návyky pro vystupování příslušníka HZS ČR. Technický výcvik, naučí frekventanty používat technické prostředky, které jsou ve výbavách jednotek PO, naučí se používat základní prostředky pro práci ve výškách. Součástí tohoto bloku je také výuka, při které jsou frekventantům předány základní znalosti v ovládnutí plavidel, pokládání norných stěn, ale také ovládnutí automobilové plošiny nebo automobilového žebříku. Dále jsou také vybaveni základními znalostmi v ovládnutí agregátů a čerpadel a umí bezpečně používat prostředky pro vyprošťování osob z havarovaných vozidel.
- **Spojení a komunikace v požární ochraně:** Cílem předmětu je seznámit absolventy s organizací spojové služby u jednotek HZS, se způsoby ovládnutí radiostanic, jak v analogové síti, tak i v síti digitální, které jsou používány jednotkami požární ochrany. Úkolem předmětu je také prohloubit základní vědomosti a praktické dovednosti absolventů při používání a práci s výpočetní technikou.
- **Krizové řízení:** Vyučovací předmět Krizové řízení tvoří čtyři studijní bloky, které na sebe navazují tak, aby student získal základní představu a informace o postavení a činnosti krizovém managementu v České republice a také představu o začlenění krizového řízení České republiky do krizových struktur evropské bezpečnostní a obranné politiky.

- **Ochrana obyvatelstva** : Tento předmět poskytne posluchačům kurzu ucelenou představu o historii civilní ochrany České republiky i zemí EU. Vyučovací předmět tvoří sedm na sebe navazujících bloků, ve kterých je hlavní důraz na způsoby varování, vyrozumění a činnosti obyvatelstva po vyhlášení varovného signálu. Jedním z pramenů pro výuku této oblasti jsou plány konkrétních činností na úseku ochrany obyvatelstva. Poslední blok předmětu je zaměřen na preventivně výchovnou činnost a posluchači jsou seznámeni s formami, obsahem a realizací preventivně výchovných činností.

Praxe u jednotky HZS kraje

Praxe posluchačů vzdělávacího programu „Vstupní příprava příslušníků HZS ČR I“ je koncipována tak, aby se v jejím průběhu studující seznámili s činnostmi vykonávanými u jednotek PO HZS kraje a rozšířili si teoretické znalosti, praktické dovednosti a zkušenosti.

Studující vykonávají praxi u jednotky PO HZS kraje, která je vyslala ke studiu. Pro studující, kteří nejsou zařazeni v jednotce PO, zajistí vykonání praxe vysílající služební funkcionář ve spolupráci s ředitelem vzdělávacího zařízení. Výkon praxe za těchto podmínek musí s určitým předstihem projednat vysílající služební funkcionář s vedením HZS kraje.

Po ukončení praxe vypracuje studující závěrečnou zprávu o průběhu praxe, kterou předloží spolu se zápočtovým listem (viz. příloha) lektorovi s třídnickými pravomocemi, a to po návratu do vzdělávacího zařízení.

Ukončení vzdělávacího programu

Po celou dobu vzdělávacího programu jsou studenti průběžně přezkušováni a každý předmět je ukončený dílčí zkouškou, která následuje bezprostředně po ukončení výuky daného předmětu .

Dílčí zkouška probíhá formou písemného testu, kdy studující z nabídky možných odpovědí u každé otázky zvolí takovou odpověď, kterou považuje za správnou. Výkon studujícího je při dílčí zkoušce hodnocen jako ve škole, tj. známkami 1 až 5. Studující „prospěl“, pokud v testu získal minimálně 80 % stanovených možných bodů a jeho výkon nebyl hodnocen stupněm 5.

Každý ze studujících, který složí úspěšně všechny dílčí zkoušky (*student má možnost kromě řádné zkoušky vykonat i zkoušku opravnou – pozn. autora*) a absolvuje předepsanou praxi, může postoupit k vykonání závěrečné zkoušky.

Průběh závěrečné zkoušky je rozložen do čtyř dnů a zkouška se skládá z praktické a teoretické části, přičemž první a druhý den je vyhrazen praktické části a třetí a čtvrtý den části teoretické. Pátý den probíhá slavnostní zakončení a vyřazení absolventů vzdělávacího programu.

Praktická část zkoušky probíhá tak, že si student vylosuje ze 24 okruhů jedno téma a to následně provede. Zkouška trvá zpravidla 20 minut v závislosti na jejím obsahu.

Teoretická část probíhá tak, že si každý studující vylosuje soubor čtyř otázek, na které odpovídá bezprostředně po předchozí písemné přípravě.

Soubor obsahuje :

- jednu otázku z oblasti „bezpečnost a ochrana zdraví při práci“,
- jednu otázku z oblasti „zdlavání mimořádných událostí“,
- jednu otázku z oblasti „prevence“ nebo z oblasti „krizového řízení“ nebo z oblasti „ochrana obyvatelstva“,
- jednu otázku z oblasti „technické prostředky a zařízení“ nebo z oblasti „základy práva a organizace“ nebo z oblasti „spojení a komunikace“.

Teoretická část závěrečné zkoušky trvá maximálně 30 minut. Každou část závěrečné zkoušky musí hodnotit zkušební komise zvlášť a studující vykonal závěrečnou zkoušku úspěšně v tom případě, že uspěl v jednotlivých částech a také ani jednou nebyl hodnocený výrokem „neprospěl“.

Při slavnostním zakončení a vyřazení obdrží úspěšní absolventi vzdělávacího programu doklad o ukončení vzdělávacího programu, který slouží jako :

- osvědčení příslušníka HZS ČR o odborné způsobilosti pro výkon funkce hasič,
- osvědčení pro obsluhu výškové techniky z koše,
- osvědčení o absolvování vstupního vzdělávání následného ve smyslu usnesení vlády č. 1542 ze dne 30.11.2005.

2.3. Okruhy minimálních znalostí hasičů z oblasti práva

S oblastí práva jsou studenti vzdělávacího programu seznamováni prostřednictvím předmětu „Základy práva“. V rámci vzdělávacího programu je výuce oblasti práva určena časová dotace 50 hodin, v jejichž průběhu mají absolventi získat přehled o základních právních normách, naučit se orientovat v právním řádu a osvojit si základní právní terminologii.

Oblast práva není jen jedním z okruhů, který je součástí závěrečných zkoušek při ukončení vzdělávacího programu, ale je také důležitou a velmi rozsáhlou oblastí při přípravě na vykonání tzv. služební zkoušky ve smyslu zákona č.361/2003 Sb. po jejímž úspěšném složení je příslušník zařazen do služebního poměru na dobu neurčitou.

Pro potřeby studia a k úspěšnému vykonání závěrečných zkoušek jsou pro příslušníky HSZ ČR stanoveny okruhy minimálních znalostí z oblasti práva, které svou skladbou mají naplnit sledovaný cíl tohoto předmětu, což znamená vybavit každého příslušníka určitou úrovní právního vědomí, nebo-li vyslat do výkonu služby příslušníka, který má přehled o základních právních normách, orientuje se v českém právním řádu i v základní právní terminologii a má představu o aplikaci vybraných právních norem z oblasti požární ochrany a disponuje také základními znalostmi o Evropské unii.

Prameny, ze kterých jsou čerpány informace pro výuku předmětu „Základy práva“

- Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod
- Právní předpisy pro oblast požární ochrany, IZS a civilního a nouzového plánování
- Radek Ondruš – Správní řád - Nový zákon s důvodnou zprávou a poznámkami, Linde
- Radek Ondruš - Průvodce úředníka novým správním řízením, Linde
- Petr Tomek, Zákon o služebním poměru s komentářem
- Eva Rozinková, správní právo procesní
- Pavel Mates a kolektiv, Základy správního práva trestního
- Ivo Svoboda, kapitoly ze správního práva
- Ivo Svoboda, základy organizace veřejné správy
- Ivo Svoboda, Základy správního práva a veřejné správy
- Petr Průcha, Správní právo obecná část
- Petr Tomek, Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů

- Cívelková Pavla, Legislativa státní správy a související problematika
- Vysokoškolská skripta jednotlivých právnických fakult, např. Karel Klíma, Ústavní právo

Okruhy minimálních znalostí

- Pojem právo a základní právní pojmy
- Prameny práva obecně a prameny práva v ČR
- Ústavní pořádek v ČR, Ústava ČR (Ústavní zákon - ÚZ č. 1/1993 Sb.)
- Lidská práva a svobody obecně, Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.)
- Pojem veřejná správa, státní správa a samospráva, územní členění ČR z pohledu státní správy a samosprávy (ÚZ o vytvoření vyšších územně samosprávných celků, zákon o územním členění státu, zákon o obcích, zákon o krajích)
- Pojem správní řízení a jeho úprava v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád
- Použití správního řádu v požární ochraně (úsek prevence)
- Pojem správní delikty obecně (členění na přestupky a jiné správní delikty, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích), přestupky příslušníků HZS ČR podle přestupkového zákona a zákon a č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků
- Správní delikty na úseku požární ochrany jejich právní úprava
- Ochrana osobních údajů a utajovaných informací obecně a na úseku požární ochrany
- Omezení základních práv fyzických osoba podle zákona o požární ochraně, zákona o IZS a krizového zákona, ústavní základ těchto omezení
- Základní instituty ze zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- Základní pojmy z trestního práva (trestní zákon a trestní řád - zákon č. 140/1961 Sb., zákona č. 141/1961 Sb.)
- Základní právní předpisy na úseku požární ochrany – (Z. č. 238/2000 Sb., Z.č. 133/1985 Sb., Z. č. 239/2000 Sb., Z.č. 240/2000 Sb., V. č. 246/2000 Sb., V. č. 247/2000 Sb.)

2.4. Zaměření a forma služební zkoušky příslušníka

Služební zkouška je neoddělitelnou součástí vzdělávacího procesu v bezpečnostním sboru. Přípravou a následným vykonáním služební zkoušky jsou naplněny zákonné podmínky umožňující zařazení příslušníka bezpečnostního sboru do služebního poměru na dobu neurčitou.

K zajištění jednotného postupu při přípravě a následném vykonání služební zkoušky v HZS ČR byl vydán pokyn generálního ředitele HZS ČR č.23/2006, který vychází z ustanovení § 12 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon“) a nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah zkušební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení, ve znění pozdějších předpisů (dále je „nařízení“).

Smyslem zkoušky je kontrola a prověření kvality vědomostí, praktických návyků, způsobilosti a zručnosti účastníků odborného vzdělávání v HZS ČR, ověření jejich schopnosti tvořivě uplatnit teoretické poznatky při řešení praktických úkolů.

Ve smyslu zákona je tedy účelem služební zkoušky naplnění zákonné podmínky pro zařazení příslušníka do služebního poměru na dobu neurčitou. Zároveň tak ale byl vytvořený prostor, který dává služebním funkcionářům možnost ověřit si zda znalosti a dovednosti příslušníka jsou na úrovni nejen potřebné, ale i žádoucí pro jeho zařazení do služebního poměru na dobu neurčitou.

Na služební zkoušku se příslušník připravuje samostatně, ale před služební zkouškou má možnost zúčastnit se kurzu (kurz k přípravě příslušníků HZS ČR na vykonání služební zkoušky, dále jen „PSZ“), který je organizován Střední odbornou školou požární ochrany a Vyšší odbornou školou požární ochrany ve Frýdku-Místku nebo vzdělávacími zařízeními generálního ředitelství HZS ČR. Délka trvání kurzu PSZ je 1 týden tj. 37,5 hodiny (základní doba služby v týdnu – pozn. autora.).

Přihlášku (viz. příloha) k vykonání služební zkoušky podává příslušník příslušnému personálnímu pracovišti prostřednictvím vedoucího pracovníka a na přihlášce vyznačí zda žádá, případně nežádá, o zařazení do kurzu PSZ. Přihláška musí být podána příslušníkem nejdříve sedm měsíců a nejpozději tři měsíce před uplynutím doby, na kterou je zařazen do služebního

poměru na dobu určitou. Podání přihlášky je povinnost příslušníka a nikoliv personálního pracoviště nebo vedoucího pracovníka. Nevykoná-li příslušník služební zkoušku ve stanovené době, nemůže být ustanoven do služebního poměru na dobu neurčitou a služební poměr ke stanovenému datu skončí.

Služební zkouška se skládá z písemné, ústní a popřípadě též praktické části a její vykonání je možné nejdříve šest měsíců před uplynutím doby, na kterou je příslušník zařazen do služebního poměru na dobu určitou, a nejpozději jeden měsíc před uplynutím doby, na kterou je příslušník zařazen do služebního poměru na dobu určitou. Příslušník služební zkoušku vykonává před zkušební komisí, která je pětičlenná a jmenuje ji a odvolává generální ředitel HZS ČR. Brání-li příslušníkovi ve vykonání služební zkoušky závažná překážka, prodlouží služební funkcionář dobu trvání služebního poměru na dobu určitou tak, aby ji mohl příslušník vykonat do jednoho měsíce po odpadnutí této překážky. Obdobně bude postupováno v případě závažné překážky na straně HZS ČR.

Průběh a obsah služební zkoušky¹⁸⁾

Generální ředitel HZS ČR stanoví a zveřejní termín, místo konání služební zkoušky a složení zkušební komise, nejpozději měsíc před termínem konání zkoušky. Zadání zkušebních otázek stanoví generální ředitel HZS ČR a předseda zkušební komise ho obdrží v den konání služební zkoušky. Předseda zkušební komise seznámí příslušníka s hodnocením služební zkoušky (viz. příloha) v den jejího ukončení.

Písemná část

Písemnou část služební zkoušky tvoří test, který ověřuje teoretické znalosti příslušníka z osmi okruhů :

- ústavní pořádek České republiky,
- služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů,
- integrovaný záchranný systém a krizové řízení,
- trestně právní a správní odpovědnost,
- ochrana utajovaných informací,

¹⁸ <http://www.oupobm.cz/vyuka/osnovy/sluzebni.zkouska/NV.Sluzebni.zkouska.506.04.pdf>

- ochrana osobních údajů, základní znalosti o Evropské unii,
- základní znalosti zásad první pomoci.

Test se skládá ze 24 otázek a student má na jeho zpracování celkem 60 minut. Hodnocení je vyjádřeno výrokem vyhověl, jestliže příslušník správně zodpověděl minimálně dvě třetiny otázek (tj. 18 otázek). Jestliže správně odpoví na menší počet otázek, je ohodnocen výrokem nevyhověl.

Ústní část

Ověřují se znalosti příslušníka z právních a služebních předpisů upravujících postupy a činnosti příslušníka, kterými je charakterizováno jeho služební místo. Vzhledem ke značnému rozsahu úkolů plněných příslušníky HZS ČR bylo nutné vytvořit tematické okruhy charakterizující hlavní činnosti spadající do působnosti HZS ČR a tak byly služební činnosti v HZS ČR rozčleněny do následujících tematických okruhů :

- civilní a nouzové plánování,
- krizové řízení,
- prevence,
- ochrana obyvatelstva,
- integrovaný záchranný systém,
- ostatní.

Pro každý z výše uvedených tematických okruhů bylo připraveno 30 souborů po třech otázkách. Příslušník si vybere jeden soubor otázek z příslušného tematického okruhu, který odpovídá jeho služebnímu zařazení. Příprava trvá 30 minut, doba zkoušky zpravidla 30 minut. Hodnocení je vyjádřeno výrokem vyhovující - nevyhovující.

Praktická část

Praktická část není povinnou součástí služební zkoušky. Pokud je do služební zkoušky zařazena, prodlouží se doba přípravy na zkoušku přiměřeně, podle obtížnosti zadání praktické části služební zkoušky.

Doba praktické části zkoušky trvá zpravidla stejnou dobu jako příprava na ni. Otázka z praktické části nahrazuje vždy jednu ze tří otázek ústní části služební zkoušky.

V praktické části se ověřuje :

- schopnost aplikace teorie do praxi,
- návyky a dovednosti při specifických činnostech,
- fyzická způsobilost,
- schopnosti poskytnout první pomoci.

Každá část služební zkoušky se hodnotí samostatně. Celkové hodnocení příslušníka je opět vyjádřeno výrokem vyhověl-neyhověl. Průběh služební zkoušky je zaprotokolován (viz. příloha). Zakončí-li příslušník služební zkoušku úspěšně, obdrží osvědčení (viz. příloha).

Opakování zkoušky

Opakovat služební zkoušku může příslušník jen jednou, a to nejdříve po uplynutí dvou týdnů od neúspěšné zkoušky, nejpozději však před uplynutím doby, na kterou byl příslušník zařazen do služebního poměru na dobu určitou. Opakování služební zkoušky je možné, byl-li příslušník v rámci celkového hodnocení služební zkoušky hodnocen výrokiem nevyhověl v těchto případech:

- byl v některé části služební zkoušky hodnocen výrokiem nevyhověl,
- použil u služební zkoušky jiné pomůcky než ty, které mu dala zkušební komise k dispozici,
- odstoupil v průběhu zkoušky,
- ke zkoušce se nedostavil bez závažného důvodu.

V takových případech koná opakovaně jen tu část, ze které byl hodnocen výrokiem nevyhověl. Zkušební komise k opravné zkoušce je v jiném složení a je jmenována generálním ředitelem HZS ČR. Průběh opakované služební zkoušky je opět zaprotokolován (viz. příloha).

2.5. Odborná příprava příslušníků u jednotek HZS

Základním pilířem služby probíhající v organizačním řízení je odborná příprava, což je souhrný název pro celou oblast plánování, vzdělávání, upevňování, prohlubování a ověřování odborné úrovně příslušníků HZS ČR. Plánování a způsob aplikace odborné přípravy do praxe má svůj legislativní základ v pokynu generálního ředitele HZS ČR

a náměstka ministra vnitra č. 47/2005, kterým se stanovuje základní zaměření odborné přípravy pro jednotky PO a příslušníky HZS ČR.

Odborná příprava – její obsah a náplň

Oblast odborné přípravy na územních odborech spravuje Oddělení služeb - pracoviště pro IZS a výkon služby (*jehož činnost je zaměřená na plánování školení, dokumentaci událostí aj. – pozn. autora*), jejich povinností je :

- zpracování ročního resp. měsíčních plánů odborné přípravy pro jednotlivé stanice ÚO včetně ročního přezkoušení,
- organizace instruktážně metodického zaměstnání (dále jen „IMZ“) velitele jednotek ÚO pro jednotlivé funkce,
- evidence, plánování a zajištění účasti příslušníků na kurzech odborné způsobilosti ve školicích zařízeních MV,
- evidence, plánování a zajištění účasti příslušníků na specializačních kurzech,
- materiální a organizační zabezpečení fyzické přípravy a požárního sportu včetně ročního přezkoušení,
- organizace a evidence taktických a prověřovacích cvičení,
- organizace prohlídek objektů,
- kontrolní činnost v oblasti odborné přípravy,
- zabezpečení odborné literatury a videotéky.

Formy odborné přípravy

Základním předpokladem akceschopnosti jednotek požární ochrany je kvalitní odborná příprava všech jejich příslušníků. Sebedokonalejší požární technika, nejmodernější věcné prostředky a osobní výstroj hasičů nebude téměř k ničemu, jestliže jejich uživatelé nebudou vybaveni dostatkem informací a patřičnými návyky.

Vezmeme-li v úvahu poměr času stráveného u vlastního zásahu a času věnovanému výcviku a vzdělávání, bylo je a bude zvyšování odborné úrovně příslušníků vždy dominantní náplní jejich práce a stává se trvalou součástí jejich pracovního života v řadách HZS. I přesto se mnoho z nich v průběhu své dlouholeté praxe dostalo do situace, která je nějakým způsobem vyvedla z míry. A skutečností tedy je, že ani pravidelný výcvik a výuka nemohou nikomu zaručit, že si v každé situaci dokáže poradit. Je to však zcela jistě jediná možnost jak můžeme riziko, které tato profese sebou nese, eliminovat na co nejmenší míru.

Za provedení odborné přípravy u jednotek PO je odpovědný velitelský sbor a technici speciálních služeb, u kterých lze tedy předpokládat, že disponují schopnostmi vést výuku a výchovu svých kolegů.

Teoretická příprava

Probíhá různými vyučovacími metodami v závislosti na okruhu vyučovaných témat. Vzdělávacím cílem teoretické přípravy je seznámit příslušníky formou výkladu, přednášky nebo diskuse s danou problematikou. Jako učební pomůcky a informační zdroje využívají vyučující příslušníci zejména odbornou literaturu HZS popisující a řešící problematiku a tématické okruhy, které jsou předmětem výuky.

Nejčastěji používané zdroje

a) Konspekty odborné přípravy I., poskytující podklady pro výuku témat :

- Organizace a řízení zásahu
- Dokumentace zdolávání požáru určeného objektu
- Dokumentace zdolávání požáru – všeobecně
- Produkty hoření
- Proces hoření
- Rozdělení hořlavých látek a jejich požárně technické charakteristiky
- Nežádoucí hoření – požár
- Parametry požáru

b) Konspekty odborné přípravy II., poskytující podklady pro výuku témat :

- Výměna plynů při požáru
- Požární útok, požární obrana
- Odhad sil a technických prostředků jednotek PO pro zdolávání požáru
- Záchrana osob obecně
- Záchrana osob z výšky
- Záchran osob z demolic a závalů
- Vyprošťování osob z výtahů
- Využití letecké techniky k leteckému hašení požárů lesních a travních porostů

c) **Bojový řád**¹⁹, poskytuje podklady pro výuku témat :

- Přijetí zprávy o události
- Vyhlášení poplachu jednotce
- Výjezd jednotky
- Doprava na místo zásahu
- Příjezd na místo zásahu
- Průzkum
- Záchrana osob
- Záchrana zvířat
- Záchrana majetku
- Předání místa zásahu
- Odjezd z místa zásahu,
- Uvedení jednotky do akceschopnosti po příjezdu z místa zásahu
- Vyslání a přesun jednotky nebo odřadu na velké vzdálenosti
- Usměrnování provozu na pozemních komunikacích

Teoretická příprava formou metody výkladu a přednášky umožňuje příslušníkům seznámit se s množstvím poznatků, které se vztahují k jednotlivým typům událostí s doporučenými taktickými postupy, s možnými riziky a dalšími okolnostmi, což má při pravidelném opakování vést k prohloubení, upevnění a zafixování učiva. K jeho využití dochází později v rámci další praktické činnosti, a to jak při výcviku, tak i při skutečném zásahu.

Praktická příprava

Praktický výcvik navazuje na teoretickou přípravu a slouží zejména k osvojení a upevnění návyků a dovedností, které by měl každý příslušník dovést na ideální úroveň až do podoby automaticky vykonávaných úkonů.

Jako učební pomůcky a informační zdroj využívají vyučující příslušníci v rámci praktického výcviku Cvičební řád, který byl vydán 15. srpna 2007 sbírkou interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR a skládá se ze dvou částí:

¹⁹ Kolektiv autorů. Metodické listy. **Bojový řád jednotek požární ochrany**. 1. vydání Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 561 s. ISBN:978-80-7385-026-5, Strana 3

V první části cvičebního řádu²⁰ je řešena hasiči nejméně oblíbená oblast výcviku tzv. **pořadový výcvik**, který je tvořen těmito okruhy:

- povely a povelová technika pro pořadový výcvik,
- pořadové cviky na místě,
- obraty a otáčení za pochodu,
- nástupové tvary družstva,
- pochodové tvary družstva,
- nástupové tvary čety, pochodové tvary čety,
- pozdrav ve tvaru, mimo tvar, pozdrav a oslovení tvaru...,
- vzdávání pocty,
- zdvořilost příslušníků HZS ČR při výkonu služby,
- úkoly velitelů a hasičů před nástupem a v tvaru,
- ustanovení o státní vlajce a praporu,
- čestná jednotka při zvláštních příležitostech,
- slavnostní nástupy jednotek PO,
- nástupy družstev k soutěži.

Druhá část cvičebního řádu je zaměřená na tzv. **technický výcvik**, který již s prací hasiče úzce souvisí a do které patří :

- obecné zásady při provádění bojových rozvinutí,
- přenášení věcných prostředků požární ochrany a metodika výcviku,
- povely a povelová technika pro bojová rozvinutí,
- signály pro dodávku vody a další varovné signály,
- vysvětlivky grafického značení, grafické značky...,
- výcvik s hadicemi.

Dalšími informačními zdroji jsou praktické zkušenosti velitelů, kteří výcvik řídí a organizují. Dále jsou to také návody výrobců v případě výcviku s mobilní požární technikou a dalšími technickými prostředky, které tvoří vlastní vybavení zásahových vozidel a jejichž obsluha, znalost parametrů a možností použití je alfou i omegou práce hasiče.

²⁰ Kolektiv autorů. Metodické listy. *Cvičební řád jednotek požární ochrany*. 1. vydání Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 267 s. ISBN:978-80-7385-010-4, strana 3

2.6. Dílčí závěr

Uvědomíme-li si jaké je základní poslání HZS ČR a jaké úkoly sbor ze zákona plní, tak je pochopitelné, proč je odborná příprava v rámci sboru zaměřena do tolika různých oblastí a proč se ve vzdělávacích zařízeních vyučují různé specializace v tolika rozličných kurzech. Ve vztahu ke vzdělávacím zařízením je možné si položit otázku, jestli je výuka rozvrstvena účelně a jestli by se nenašel prostor pro sloučení některých typů vzdělávacích programů, nikoliv pro jejich nepotřebnost, ale z důvodu ryze ekonomických. Za zamyšlení by také stálo zvážit rozsah učebních osnov v jednotlivých kurzech, nejsou-li některé okruhy zbytečně široké a korespondují-li učební osnovy se služební využitelností účastníků kurzů.

Samostatnou kapitolou je vzdělávání příslušníků v oblasti právních disciplín. Poměrně značný rozsah z této oblasti je předmětem vzdělávacího programu pro nové příslušníky a následně při přípravě na vykonání služební zkoušky. Tito po zařazení do jednotek HZS kraje zjistí, že je oblast práva na periferii odborné přípravy. Jediné, co ještě bývá předmětem výuky z oblasti práva u jednotek PO jsou některá ustanovení ze zákona o HZS, z krizového zákona, ze zákona o IZS a zákona o služebním poměru.

Ostatní oblasti práva, které jsou zařazeny do učebních osnov vzdělávacích středisek sboru a jsou také součástí přípravy k závěrečným zkouškám, již zůstávají na vedlejší koleji a skutečností také je, že u velké části jednotek již není nikdo, kdo by tuto oblast mohl srozumitelným výkladem ostatním příslušníkům přiblížit. Zřejmě také nebudu daleko od pravdy s tvrzením, že tak tomu je téměř u všech jednotek PO v rámci HZS ČR.

3. Aplikace pedagogických metod na rozvoj právního vědomí příslušníků HZS v rámci vzdělávacího procesu.

3.1. Pedagogické postupy a metody u jednotek HZS ČR

Odborná příprava jednotek PO není nic jiného než-li *vyučovací proces*, který je odbornou literaturou charakterizováno jako: „záměrné (cílevědomé) a systematické působení učitele na žáka s cílem vštípit mu určité vědomosti, dovednosti a návyky, způsoby chování a charakterové vlastnosti“²¹. „Vyučovací proces se vyznačuje tím, že je tvořen společnou činností učitele a žáků. Činnost učitele se nazývá vyučováním, činnost žáků učením. Vyučování se liší od všech ostatních forem vzdělávání a sebevzdělávání tím, že probíhá pod vedením učitele systematicky a plánovitě.“²²

Jak bylo popsáno výše, plánování a aplikace odborné přípravy do praxe má svůj legislativní základ v pokynu generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 47/2005, kterým se stanovuje základní zaměření odborné přípravy pro jednotky PO a příslušníky HZS ČR. Jak již z názvu vyplývá, tento předpis stanovuje jasné cíle vzdělávání, vymezuje oblasti vzdělávání a zároveň je zpracován tak, aby bylo zřejmé, jak dosáhnout stanovených výukových cílů, za jakých podmínek má být realizován výkon k dosažení výukových cílů a stanovuje i tzv. normu výkonu. Svým obsahem tento předpis formuje podmínky odborné přípravy tak, aby byla naplněna kritéria umožňující kontrolovatelnost výukových cílů, což je snáze realizovatelné v rámci odborné přípravy právě u jednotek PO, kde můžeme drtivou většinu výukových cílů začlenit mezi cíle kognitivní nebo psychomotorické.

Z pohledu organizační formy výuky se v rámci vzdělávání u jednotek PO uplatňuje forma skupinové a hromadné výuky. Individuální forma výuky je velmi vzácná a víceméně se jedná o osobní zájem jednotlivce zdokonalit se z vlastní vůle v určité oblasti. Vlastní a do praxe aplikovaná odborná příprava příslušníků je prováděná formou praktického výcviku nebo teoretické výuky (přednášky). V úvodu vyučující velitel ostatním příslušníkům vysvětlí, jaký cíl je sledován výukou nebo výcvikem. V případě praktického výcviku jsou stanoveny úkony a

²¹ Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc., Pedagogická psychologie. Brno: Institut mezioborových studií, 2006, Bonny Press, strana 33.

²² PaedDr. Libuše Mazánková, Dr. . Základy didaktiky. Brno: Institut mezioborových studií, 2006, Bonny Press, strana 10.

postupy, které je nutné dodržet, aby byla alespoň v základních rysech navozena reálná situace. Vyučující také musí připomenout i možné problematické okolnosti, které se v podmínkách zásahu mohou vyskytnout, ale při výcviku je navodit nelze. Teoretická výuka i výcvik bývá zakončena vzájemnou diskusí a stručným vyhodnocením, které umožní vyučujícímu získat určitou představu o tom, do jaké míry byly naplněny výukové cíle, jak byla vyučovaná oblast pochopena a příslušníci mají možnost si uvědomit, jaký byl jejich osobní přínos ke zdárnému průběhu výuky.

Hodnota výuky vždy závisí také na kvalitě pedagogických pomůcek a dokumentů, které jsou k výuce používány a které by se měly svou kvalitou a obsahem přibližovat vývojovým trendům z oblasti požární techniky a technologií a z oblasti vědy a výzkumu. Stejně důležitá je odborná zdatnost přednášejících, jejich zkušenosti vycházející z praxe a hlavně jejich pedagogické schopnosti. Tyto schopnosti jsou v odborných publikacích definovány jako pedagogický talent, pedagogické mistrovství a pedagogický takt.

3.2. Velitel v roli pedagoga

Odbornou přípravu příslušníků jednotky PO organizují a provádí příslušníci, kteří jsou služebně zařazení jako technici speciálních služeb nebo jsou ve služebním zařazení - velitel družstva, velitel čety nebo velitel požární stanice. Jsou to právě tito velitelé, které jejich postavení předurčuje předávat příslušníkům zkušenosti, vědomosti a dovednosti, vést příslušníky k rozvíjení zručnosti, schopností a znalostí, dbát aby odborná příprava byla cílená.

Pro výkon funkce velitele se předpokládá, že osoba zastávající tuto funkci má i určité pedagogické schopnosti, které nám dávají určitou záruku, že bude při přípravě, provedení a vyhodnocení odborného výcviku, postupováno účelně, smysluplně a s nadhledem. Z tohoto pohledu je tedy možné pedagogické schopnosti velitele definovat následovně:

- **pedagogický talent** - schopnost vést výuku a výcvik,
- **pedagogické mistrovství** - schopnost, ke které dopomohou praktické zkušenosti za předpokladu, že velitel umí objektivně ohodnotit sám sebe v roli učitele,
- **pedagogický takt** - umění citlivě a s nadhledem posoudit, rozhodnout a vyřešit problémy vznikající v rámci výukových a výcvikových procesů.

Osoba velitel musí naplnit mnohá očekávání nejen u nadřízených, ale i u podřízených. Základním požadavkem na velitele je, aby člověk zásadový, spravedlivý a má schopnosti stát se

vůdčí osobností. Nesmí chybět další charakterové rysy jako je čestnost, upřímnost, statečnost a rozhodnost, laskavost a slušnost. Při vzdělávání a výchově podřízených se očekává, že bude svědomitý, důsledný a trpělivý. Je samozřejmé, že má-li být respektován je nutné, aby byl uznáván jako odborník ve svém oboru, který své práci rozumí, ale navíc i jako pedagog, který naučí.

Zejména pedagogické zkušenosti a dovednosti velitelům po nástupu do řídicích funkcí chybí. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že vést vzdělávací proces není jednoduché. Po prvních samostatně vedených hodinách výuky jsem si stále v paměti probíral, co jsem k danému tématu řekl, co jsem říci měl a co naopak zaznít nemělo. Jsem přesvědčen, že každý začínající velitel má podobné zkušenosti a pocity, jestliže je ze dne na den tzv. vržen do vody a je prakticky jen na něm, aby výuku nebo výcvik příslušníků sám organizoval a vedl.

Vzdělávací programy školících středisek HZS ČR mají ve svých osnovách široké spektrum informací a na každou z hasičských odborností existuje kurz, jehož délka, náplň, ale i účelnost je předmětem oprávněných diskusí. Zcela však chybí vzdělávací program, zaměřený na pedagogickou výchovu budoucích i stávajících velitelů, který by těmto lidem umožnil získat základní pedagogické zkušenosti a dovednosti, eventuálně tyto schopnosti dále rozvíjel a prohluboval.

Již jen z pohledu na nároky, které by měl splňovat příslušník ve velitelské funkci, se samotná absence takového vzdělávacího programu jeví jako systémovou chybou. Daleko závažnější je ale skutečnost, že kdyby si některý z příslušníků ve velitelské funkci chtěl pedagogické vzdělání z vlastního zájmu doplnit, nebude toto ze strany zaměstnavatele akceptováno. Studium by sice zakázáno neměl, ale výhod poskytovaných zaměstnancům, kteří studují tzv. „preferované“ obory, se v žádném případě nedočká.

I když se HZS ČR mediálně profiluje jako moderní bezpečnostní sbor, má tak jako i jiné podobně orientované státní instituce mnoho problémových oblastí, kde použití slova moderní je velkou nadsázkou.

3.3. Současná úroveň výuky legislativy v HZS

Zvyšování odborné úrovně příslušníků je nikdy nekončící edukační proces, který se stává součástí jejich života v řadách HZS. Nejinak by tomu mělo být i v rámci opakování, rozvíjení a upevňování právního vědomí příslušníků další výukou aplikovanou v rámci odborné přípravy u jednotek PO na jednotlivých požárních stanicích.

Výuka legislativy ve vzdělávacích zařízeních HZS ČR

V úvodu práce bylo popsáno, jaký rozsah je věnován legislativě v rámci vstupní přípravy příslušníků (VPP). Z hlediska časové dotace je na výuku této oblasti vyčleněno 176 vyučovacích hodin z celkových 840 hodin, které tvoří celkový rámec výuky VPP. Z toho plyne, že legislativě je ve vstupní přípravě příslušníků věnováno 20% vyučovacích hodin. Provedeme-li analýzu, jaká časová dotace připadá na jednotlivá odvětví legislativy zjistíme, že na základy práva připadá 50 vyučovacích hodin. Zbytek určeného času připadá na oblast zdolávání mimořádných událostí, oblast prevence, oblast krizového řízení a oblast ochrany obyvatelstva. Názvy těchto předmětů tomu nenapovídají, ale v rámci VPP se jedná hlavně o seznámení s legislativním rámcem těchto oblastí, které jsou v působnosti HZS ČR.

Záměrem bylo nastavit učební osnovy VPP tak, aby bylo garantováno, že si příslušníci podstatným způsobem rozšíří vlastní právní vědomí. Vezmeme-li v úvahu, co vše je obsahem okruhů minimálních znalostí hasičů z oblasti práva, tak je to i pochopitelné. Do činné služby se má přece vrátit příslušník, který dokáže definovat základní právní pojmy, zná základní prameny práva, ústavní pořádek a Ústavu ČR, ví co jsou lidská práva a svobody, orientuje se ve veřejné správě, státní správě a samosprávě, rozumí územnímu členění, správnímu řádu a samozřejmě se orientuje také v základní právních předpisech vztahujících se k HZS.

Skutečnost je ale naprosto odlišná. Výuka probíhá v takovém tempu, že posluchači jsou rádi, pokud si stihnou vše ručně zapsat. Neexistují žádné učebnice a tak vlastní zápisky jsou jediným materiálem, ze kterého se připravují k závěrečné zkoušce. Vzhledem k rozsahu vyučované legislativy a počtu okruhů ke zkoušce je pochopitelné, že není možné stihnout již nic jiného. Uvažovat o tom, že by výkladu rozuměli nebo pochopili vztahy a zákonitosti, je zcela zbytečné. Z vyjádření několika absolventů VPP vyplývá, že za pár dní po závěrečných zkouškách jim nezůstalo v paměti z účelově naučených definic téměř nic.

Výuka legislativy u jednotek PO

Narozdíl od praktického výcviku, který dává prostor pro skupinovou výuku, je vzdělávání v oblasti legislativy prováděno formou hromadné výuky. Jako metoda je volena forma výkladu nebo přednášky.

Vezmu-li v úvahu, jaký průběh má výuka práva u jednotek PO v praxi, lze objektivně konstatovat, že rysy vyučovacího procesu jsou naplněny pouze formálně. Fakticky se jedná o pouhé seznámení příslušníků s novým „balíkem“ interních aktů, které vydává generální ředitel nebo generální ředitelství HZS ČR a ředitel HZS kraje. V dalších případech jde o pouhou citaci paragrafových ustanovení z právních předpisů vztahujících se k oblasti požární ochrany, integrovaného záchranného systému a civilního nouzového plánování, kdy tyto jsou jen předčítány vyučujícími.

Nevýhodou metody výkladu a přednášky je, že vlastně neexistuje žádná zpětná vazba. Příslušníci zauímají v rámci výuky pasivní roli posluchače. Je všeobecně známo a nelze přehlédnout, že je tato forma výuky nudí a není jisté, že všemu porozuměli.

Další používanou formou výuky v legislativní oblasti je také metoda diskuse, kterou řadíme mezi tzv. slovní dialogické metody. Diskuse dává možnost ujednotit názory v rámci vyučované skupiny a vyučující má prostor vyvodit z diskuse nějaký společný závěr. Tato forma se nabízí a nejčastěji je používána v případech, kdy se v rámci výuky máme možnost vyjádřit ke vznikajícímu prováděcímu předpisu, který se k nám dostane v době probíhajícího tzv. připomínkového řízení.

I když nabízí možnost okamžité zpětné vazby, neboť každý příslušník se má možnost k danému tématu vyjádřit, stává se tak velmi sporadicky. Prakticky je ale tato metoda stejně „účelná“ jako metody předešlé. O diskusi v pravém slova smyslu se jedná jen tehdy, jestliže vyučující položí dotaz k tématu konkrétní osobě, a ta je vlastně nucena odpovědět. Ostatní příslušníci se zapojují jen velmi vlažně a většinou se jedná o prezentaci osobních, převážně negativních a zlehčujících názorů.

K nepopularitě výuky z oblasti legislativy svým způsobem přispívá, že se v rámci plánu výuky témata z této oblasti neřadí tak, aby měla určitou posloupnost a návaznost. Je prokázáno, že izolované učivo, které je vytrženo ze souvislostí, se špatně zapamatuje

a chybně vybaví. Nejen při výuce legislativních témat, ale v každé oblasti výuky je žádoucí, aby učivo tvořilo logický systém, protože se tím velmi usnadní jeho zapamatování.

3.4. Možnosti zkvalitnění výuky práva u jednotek PO

Jsem přesvědčený, že výuka tématických okruhů spadajících do oblasti legislativy, by měla probíhat formou hromadného vyučování. Rozsah, náročnost a závažnost výkladu této problematiky klade na vyučujícího značné nároky na soustředění se na srozumitelnost a souvislost výkladu. Z tohoto důvodu si neumím představit, že by mohla být při nejlepší vůli vyučujícího zachována stejná úroveň a kvalita výuky v případě skupinového vyučování, které by musel opakovaně realizovat v rámci služby, tedy v jeden den.

Má-li být působení vzdělávacího procesu na příslušníky účinné a úspěšné, je nutné výuku legislativy v podmínkách HZS ČR zkvalitnit. Dle mého názoru, by toho bylo možné dosáhnout již pouhou aplikací některých základních pedagogických zásad do vyučovacího procesu. Tyto zásady se v historickém průběhu výchovy neustále vyvíjely a zdokonalovaly a i když nejsou spasitelným řešením pro každou situaci, jejich dodržování dává možnost, jak dosáhnout naplnění výukového cíle v této oblasti.

Pedagogické zásady nacházejí své uplatnění v různých vyučovacích metodách a organizačních formách výuky. Dodržování těchto zásad je bezpochyby náročné, ale odměnou vyučujícímu je vyšší úspěšnost v rámci vzdělávacího procesu. Proto si myslím, že v případě jejich aplikace do výuky legislativy u jednotek PO může přinést pozitivní výsledky v podobě kvalitnější výuky a hlubších znalostí příslušníků, což bude mít v konečném důsledku vliv i na vyšší úroveň jejich právního vědomí. Podle mých představ by se v rámci výuky legislativy mohlo uplatnit dodržování těchto pedagogických zásad :

- ***Aplikace zásady přiměřenosti*** - výukové a výchovné cíle je třeba přizpůsobit dosavadní úrovni znalostí, kterou posluchači ve vztahu k vyučované oblasti mají, stupni pokročilosti a schopnostem posluchačů výkladu porozumět. Je důležité se snažit o dosažení kvality výuky a nikoliv kvantity. Výuku je nutné cíleně směřovat k pochopení základních oblastí a znalosti klíčových pojmů, ale přitom se musíme důsledně vyhýbat pouhému memorování značného množství izolovaných faktů, v duchu hesla : všeho s mírou!

- ***Aplikace zásady posloupnosti*** - postupovat při výuce od blízkého tématu ke vzdálenému, od obecného ke zvláštnímu, od snadného k obtížnějšímu, od známé oblasti k neznámé, od konkrétních příkladů k těm abstraktním. Zjednodušeně řečeno, je nutné nejprve položit dobré informační základy, na které je možné dále postupně stavět navazujícími poznatky. Pro správné pochopení je důležité, aby nově sdělený poznatek měl logickou návaznost na předešlá sdělení. Znalost předchozího učiva by měla být ověřena, eventuálně lze předcházející výklad stručně připomenout, aby mylně zafixované informace mohly být korigovány.
- ***Aplikace zásady systematickosti a soustavnosti*** - výchovně-vzdělávací působení by mělo být systematické a soustavné, což má prokazatelné vzdělávací i výchovné účinky. Učivo musí tvořit logický systém a také na sebe musí logicky navazovat, protože logické a systematické uspořádání učiva usnadňuje jeho zapamatování. Naopak, izolované a ze souvislostí vytržené učivo se zapamatovává špatně a chybně se také následně vybavuje.
- ***Aplikace zásady uvědomělosti a cílevědomosti*** - uvědomělé učení má pozitivní vliv na trvalost již naučeného. Posluchači musí mít také prostor, přemýšlet o tom, co je předmětem výkladu, aby dokázali pochopit vztahy a zákonitosti, aby porozuměli požadavkům, jež jsou na ně výukou kladeny. Pochopit by měli také smysl výuky a význam toho co se mají učit. Vyučování nesmí být mechanické, nebo-li nesmí se jednat o informačně „prázdné“ memorování, kdy ze strany posluchačů není porozuměno sdělenému učivu. Vyučující musí umět i sám sobě stanovit nějaké dílčí a konečné cíle výuky a mít jasnou představu o tom, jakou cestou dojde k jejich naplnění. S cílem výuky by měli být seznámeni i posluchači, aby chápali smysl výuky, což je také může samo o sobě motivovat.
- ***Aplikace zásady názornosti*** - pokud se nám podaří do výuky zapojit co nejvíce smyslových orgánů posluchačů, vede to k lepšímu zapamatování si sdělovaných informací. V případě výuky legislativy není sice možné „žákům“ umožnit podívat se na věc zblízka, vzít si ji do rukou, ochutnat, ohmatat nebo cítit. Tuto formu vnímání, fantazii a představivost posluchačů, rozvíjet nelze. Nabízí se jiné možnosti. Lze uvést příklady a příběhy z praktického života (diskusí o legislativě je na webech s hasičskou tematikou víc než dost), v návaznosti se lze opřít o osobní zkušenosti posluchačů, dále také lze vytvářet modelové situace eventuálně pro tyto příklady můžeme využít videozáznamy se vztahem k výuce legislativy a tyto následně okomentovat a prodiskutovat. Při zanedbání zásady názornosti vedeme posluchače k verbálním,

formálním a nejasným znalostem. Jejím přeceněním, ale zase můžeme přibrzdit rozvoj abstraktního myšlení posluchačů.

- ***Aplikace zásady trvalosti*** - Snahou vyučujícího by mělo být, aby již jednou osvojené vědomosti, dovednosti, návyky a postoje posluchačů, byly osvojené tzv. na trvalo. Podmínkou je kvalitní pochopení a dostatečné procvičování a opakování již naučeného, ale také i vlastní dodržování ostatních pedagogických zásad.

Obecně platí, že jednotlivá kritéria pedagogických zásad je také možné úspěšně využít k sebereflexi vlastních pedagogických schopností a tyto poznatky následně využívat ku prospěchu posluchačů i samotných vyučujících.

3.5. Dílčí závěr.

Můj názor je, že již stanovený rozsah výuky v rámci kurzu VPP a zejména skladba osnov pro jednotlivé předměty nedává dobrý základ tomu, aby bylo možné naplnit stanovené výukové cíle.

Na základě osobních znalostí a zkušeností s celkovým systémem vzdělávání v rámci HZS ČR jsem hluboce přesvědčen, že při přípravě osnov kurzu VPP, tak jako i jiných kurzů, byla upřednostněna kvantita před kvalitou. Společným rysem vzdělávacích programů v rámci HZS ČR jsou osnovy, které jejich autoři zřejmě sestavují v duchu zásady:“Raději tam deset věcí (výukových oblastí) přidejme, než-li by měla jediná chybět.“

Negativem samozřejmě je také absence učebnic nebo skript a tak stále ke slovu přicházejí pouze moderní psací potřeby. Vezmeme-li např. v úvahu současné ceny USB flash disků, jejich kapacitu a cenu, nebylo by účelné věnovat novým příslušníkům učební texty v takovéto podobě? Věřím, že by si velmi rádi vytiskli potřebné studijní materiály ve vlastní režii a tato nepatrná investice HZS ČR do nového příslušníka by se vrátila ve formě efektivnějšího využití vyučovacích hodin.

Reálně také může nastat situace, že se u jedné jednotky setkají příslušníci, kteří absolvovali jeden a ten samý kurz, ale každý v jiném vzdělávacím středisku a každý bude mít zcela jiné zkušenosti s průběhem kurzu a formou výuky. Osnovy kurzů jsou sice dány legislativním předpisem, ale plán výuky si každé vzdělávací středisko vytváří samo. Někdy se tak děje i na

poslední chvíli, a to v případech, kdy je vzdělávací středisko se změnou osnov kurzu seznámeno den před jeho zahájením. Měnit v takové časové tísní plán výuky a rozvrh hodin nemůže mít pozitivní dopad na kvalitu výuky. Logicky nastanou poměrně časté situace, že se nevyučuje co bylo plánováno, neboť lektor musí vyučovat oblast, které nerozumí. V tom případě je výuka ochuzena o odborný komentář a posluchači jen mechanicky zapisují předčítané informace, eventuelně sledují výukovou videokazetu z úplně jiné oblasti.

Frustrovaný lektor si samozřejmě před posluchači kurzu postěžuje na to, kudy se do dobře namazaného soukolí dostalo zrníčko písku. Ale skutečným důsledkem nakonec je, že nově příchozí příslušník může ztratit víru a přesvědčení o smysluplnosti, cílevědomosti a účelnosti vzdělávacího systému v HZS ČR. Má možnost se přesvědčit, že ani v prestižní bezpečnostní složce, jakou HZS ČR bezesporu je, a kde jsou veškeré činnosti a postupy svázány jednoznačnými a legislativně podloženými pravidly, nemusí být vše co je psáno také jednoznačně dáno. Pak již zbývá jen krůček k tomu, aby někteří jednotlivci později získali pocit, že s pouhou formálností v přístupu k výkonu služby lze vystačit v dalším průběhu „služebního“ života. Jaká je skutečnost, chci zjistit v rámci šetření prováděných pro účely této práce.

4. Empirická část

4.1. Stanovení cílů a hypotéz

Cíl bakalářské práce

Cílem mojí bakalářské práce je nejen popsat současný vzdělávací systém v HZS ČR, ale na základě poznání, které bude výsledkem studia literatury, právních předpisů a dalších podkladových materiálů, chci provést zhodnocení současné pedagogické úrovně, kterou současný vzdělávací systém HZS ČR disponuje. Chci zjistit, jaký vliv má na formování a úroveň právního vědomí příslušníků jednotek PO působení vzdělávacího procesu ve vzdělávacích střediscích HZS ČR a působení vzdělávacího procesu u „mateřských“ jednotek PO, kdy je tato oblast předmětem výuky v rámci odborné přípravy. Proto bude nutné, zjistit jaký vztah mají příslušníci k právním předpisům z oblasti požární ochrany, na jaké úrovni je jejich znalost zákonů vztahujících se a souvisejících s působností HZS ČR a jaký je jejich vztah k legislativě obecně.

Stanovení hypotézy

Hodlám prokázat, že úroveň právního vědomí příslušníků hasičského záchranného sboru, je, bohužel, na nízké úrovni a svůj podíl na této skutečnosti má také současný neefektivní vzdělávací systém HZS ČR. Zastávám názor, že dobrá úroveň právního vědomí by měla být standardní výbavou každého státního zaměstnance bez rozdílu příslušnosti k organizační složce státu. Je to možný způsob, jakým lze prezentovat pozitivní vztah ke státu, do jehož služeb dobrovolně státní zaměstnanec vstoupil, a ke státnímu zřízení, které před veřejností reprezentují.

Moje hypotézy tedy zní :

- právní vědomí příslušníků hasičského záchranného sboru je na velmi nízké úrovni,
- příslušníci se orientují jen v legislativě vztahující se k působnosti HZS ČR,
- systém vzdělávání nemá pozitivní přínos pro rozvoj právního vědomí příslušníků.

4.2. Popis vzorku

Jako vzorek respondentů k řízenému rozhovoru jsem si vybral příslušníky HZS ČR z územního odboru Brno, kteří jsou ve služebním poměru k HZS ČR různě dlouhou dobu. Při výběru jsem se omezil jen na příslušníky s tzv. nerovnoměrně rozvrženou dobou služby, nebo-li příslušníky předurčené pro vlastní zásahovou činnost, kteří v rámci HZS ČR i HZS kraje tvoří 2/3 početního stavu sboru. Kdybych do výběru zahrnul i příslušníky z tzv. denní směny, mohla by být prováděná šetření zkreslená, protože tito příslušníci jsou většinou absolventy i dalších vzdělávacích programů a tak lze předpokládat, že se v legislativním prostředí mnohem lépe orientují. Navíc jsou v rámci plnění svých služebních povinností s legislativním prostředím v daleko těsnějším sepejetí. Dalším důvodem bylo, že jsem se ve své práci zaměřil zejména na průběh, účel a efektivitu vstupního vzdělávacího programu (tzv. vstupní příprava příslušníků – VPP), který je nejen základním pilířem vzdělávání v HZS ČR, ale je také povinný pro každého nově příchozího příslušníka do řad HZS ČR.

Územní odbor Brno je součástí HZS Jihomoravského kraje a tvoří jej centrální požární stanice v Brně na ulici Lidická č.61 a dalších deset požárních stanic. V jednotlivých městských částech to jsou: stanice BVV (v areálu výstaviště Brněnských Veletrhů), stanice Přehrada, stanice Starý Lískovec a stanice Slatina. Mimo území města Brna to jsou stanice : v Rosicích, stanice Ivančice, stanice Pohořelice, stanice Pozořice, stanice Tišnov a stanice v Židlochovicích. V rámci tohoto organizačního celku jsem se snažil získat respondenty pro řízený rozhovor.

Různá délka trvání služebního poměru nebyla jediným kritériem, které jsem si stanovil. K účasti na řízeném rozhovoru jsem se snažil získat hlavně příslušníky se zcela odlišným služebním zařazením, kteří v rámci své specializace musí absolvovat i jiné odborné kurzy. Tento záměr se mi také podařilo naplnit a k řízenému rozhovoru jsem získal zástupce strojníků (řidičů požárních vozidel), zástupce hasičů, zástupce techniků speciálních služeb, zástupce leteckých záchranářů a zástupce velitelského sboru. Celkem jsem k řízenému rozhovoru získal 10 respondentů. Nejdéle sloužící respondent je u sboru již více jak 25 let, nejkratší dobu sloužící respondent má za sebou 5 roků služby u sboru, průměrná délka služby je 12 let. Nejstarší respondent má 50 roků a nejmladší 30 roků, průměrný věk respondentů je 37,3 roků. Trvalé bydliště ve městě mají 4 respondenti a zbylých 6 je z vesnice.

4.3. Řízený rozhovor

Řízené rozhovory probíhaly na mém pracovišti nebo na pracovišti respondenta. Tato skutečnost závisela na mých časových možnostech nebo časových možnostech dotazovaného a jeho ochotě se dostavit do „cizího“ prostředí. V rámci neformálně vedeného rozhovoru jsem každému z respondentů položil následující otázky :

1. *Jak dlouho sloužíte u HZS ČR ?*
2. *Z jakých důvodů jste se chtěl stát hasičem a který z důvodů byl dominantní ?*
3. *Pocházíte z města nebo vesnice a kolik obyvatel žije v místě Vašeho bydliště ?*
4. *Jste spokojený se svou funkcí a zařazením, co byste chtěl změnit ?*
5. *Máte-li srovnat své původní představy o službě v HZS se současnými zkušenostmi, v čem vidíte největší rozdíl ?*
6. *Vzpomenete si na všechny vzdělávací okruhy vyučované při nástupním výcviku k HZS, které se Vám vybaví ?*
7. *Jak rozsáhlý byl okruh týkající se legislativy (v %) a co vše obsahoval ?*
8. *Myslíte, že množství informací bylo dostatečné pro správné pochopení a orientaci v legislativní oblasti ?*
9. *Jak hodnotíte kvalitu a zajímavost výuky týkající se této oblasti ?*
10. *Ovlivnila úroveň výuky z oblasti legislativy také osoba lektora a styl jakým výuku vedl ?*
11. *Jak celkově hodnotíte vzdělávací systém HZS v rámci nástupního odborného výcviku (klady / záporny) ?*
12. *Víte kolik základních zákonů vymezuje působnost HZS ČR, jeho úkoly a kompetence?*
13. *Znáte přesné číselné označení a přesný název některé této normy?*
14. *Jak rozumíte termínu „prováděcí předpisy“ a které to vlastně jsou ?*
15. *Jaký význam pro Vaši práci mají znalosti z oblasti legislativy?*
16. *Probíhá u Vaší jednotky v rámci odborné přípravy výuka zaměřená na oblast legislativy ? Kterých oblastí se týká ?*
17. *Myslíte si, že obsah výuky z oblasti legislativy koresponduje s tím, co v rámci služebního zařazení vykonáváte ?*
18. *Co by se dle Vašeho názoru mělo na systému vzdělávání u jednotky změnit ?*

Číselné značení odpovědí se shoduje s číselným značením otázek.

Rozhovor s respondentem č. 1; věk 32let

- 1.) U sboru slouží 8 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, protože se jedná o zajímavé a pestré povolání. Hlavně chtěl pomáhat lidem, vidí v tom společenské uplatnění.
- 3.) Pochází z vesnice, ve které žije více jak 900 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je zatím spokojený.
- 5.) Představoval si HZS jako profesionálnější sbor. Nečekal, že velitelem může být arogantní a ješitný člověk, který neumí jednat s lidmi.
- 6.) Vyjmenoval 9 vzdělávacích okruhů .
- 7.) Výuka legislativy tvořila max. 10% výuky a týkala se zákona o PO.
- 8.) Množství informací z legislativy bylo v rámci nástupního kurzu dostatečné.
- 9.) Výuka legislativy je nezajímavá, spíše nudná.
- 10.) Lektor úroveň výuky ovlivnil, jednalo se o bezduchý výklad bez příkladů a postřehů z praxe.
- 11.) Nástupní výcvik je dobře sestaven, získal všeobecný přehled o HZS a PO, uvítal by více praktického výcviku, omezil výuku prevence, zrušil pořadový výcvik.
- 12.) Vzpomenul si jen na zákon o PO a zákon o IZS.
- 13.) Myslel, že zákon o PO má č. 133/1995
- 14.) Termín „prováděcí předpisy“ neumí definovat.
- 15.) Domnívá se, že v rámci svého služebního zařazení není pro něj orientace v legislativě potřebná, ale určitý všeobecný legislativní přehled by asi měl mít každý.
- 16.) V rámci výuky z oblasti legislativy jsou seznamovány s předpisy platnými v HZS a pro IZS, dále jsou seznamováni s interními akty řízení a předpisy z BOZP, výklad provádí někdo z velitelského sboru.
- 17.) Obsah výuky asi trochu souvisí s jeho prací ale neuvědomuje si nějaký přínos.

18.) Mělo by asi být více výcviku místo hospodářských prací. Výuku legislativy obohatit o nějaké konkrétní případy z praktického života – průběh a dořešení.

Rozhovor s respondentem č. 2; věk 37let

- 1.) U sboru slouží 7 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, aby mohl pomáhat lidem. Rozmanitá, adrenalinová práce v kolektivu, časté dobrodružství. Hlavní důvod – prestižní povolání.
- 3.) Pochází z vesnice, ve které žije více asi 500 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je spokojený, domnívá se, že ale jeho specializace není doceněna a měla by být ve vyšší tarifní třídě.
- 5.) Realita se od představ o HZS příliš neliší, ale od začátku nerozumí tomu, že výjezdoví hasiči jsou až na druhém místě po úřednících z krajského ředitelství.
- 6.) Vyjmenoval 6 vzdělávacích okruhů .
- 7.) Výuka legislativy tvořila max. 15% výuky ale neví čeho se týkala.
- 8.) Jestli bylo množství informací z legislativy dostatečné, nedokáže posoudit.
- 9.) Výuka legislativy je zcela nezajímavá.
- 10.) Lektor úroveň výuky určitě ovlivnil, jeho výklad, nás spolehlivě uspával.
- 11.) Nástupní kurz, to je hlavně hodně teorie a málo praxe.
- 12.) Vzpomenul si jen na zákon o služební poměru č.361/2003 Sb.
- 13.) Uvedl zákon č. 361/2003Sb., přesný název a nabytí účinnosti.
- 14.) Termínu „prováděcí předpisy“ rozuměl a uměl stručně pospat.
- 15.) Pokud nenastanou mimořádné okolnosti (pracovní úraz, nehoda atp.) tak se asi v legislativě orientovat moc nepotřebuje. Význam pro práci je tedy minimální.
- 16.) Výuka probíhá, ale nemůže si vzpomenout čeho se týká a výuku formou přednášek provádí někdo z velitelského sboru.
- 17.) Obsah výuky s jeho prací asi souvisí, ale není to podstatné.
- 18.) Je nelogické a neekonomické, aby z Moravy jezdili na kurzy do Čech a naopak, když vzdělávací střediska provádí shodné kurzy, je to naschvál.

Rozhovor s respondentem č. 3; věk 35let

- 1.) U sboru slouží 6 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, protože se jedná o smysluplné, zajímavé a pestré povolání, které jej může osobně rozvíjet. Všechny důvody měli stejnou váhu.
- 3.) Žije v Brně.
- 4.) Se svým služebním zařazením je spokojený, neusiluje o změnu.
- 5.) Překvapila jej nízká profesionální úroveň některých kolegů a také slabá fyzická kondice a myslel, že sbor bude požadovat aby na 1.místě byl dobrý hasič, dnes má pocit, že to je na 2. – 3. místě, nebo i dál.
- 6.) Vyjmenoval 7 vzdělávacích okruhů .
- 7.) Výuka legislativy tvořila asi tak 5% rozsahu ale neví čeho se týkala.
- 8.) Myslí si, že v rámci nástupního kurzu to byl jen velmi hrubý základ z legislativy.
- 9.) Zajímavost výuky legislativy hodnotí jako nulovou.
- 10.) Osoba lektora ovlivnila úroveň výuky v každém předmětu.
- 11.) Nástupní výcvik nemá valnou úroveň. Bylo poznat, jestli má lektor nějaké praktické zkušenosti. Vadilo mu málo praktického výcviku a výuka technických dat prostředků, které se již ani nepoužívají.
- 12.) Nevzpomněl si na žádný.
- 13.) Následně zde uvedl zákon o PO i se správným označením (zák. č.133/1985) a na zákon o HZS a IZS.
- 14.) Prováděcí předpisy mají laikům vysvětlit, co chtěl zákonodárce vlastním zákonem říct. Ale moc to nechápe.
- 15.) Domnívá se, že v rámci svého služebního zařazení se orientovat v legislativě prakticky nepotřebuje, vyjma situací týkajících se BOZP, řízení vozidel, náhrad škod, sporů se zaměstnavatelem.
- 16.) V rámci výuky z oblasti legislativy je velitelé seznamují s platnými předpisy v HZS a v IZS, dále jsou seznamováni s interními akty řízení. Někdy se jedná o formu samostudia.
- 17.) Obsah výuky asi souvisí i s jeho prací.

18.) Měla by se změnit nárazovost výuky, stává se pravidlem, že některý okruhy se školí v krátké době několikrát po sobě ale pak se zase dlouho neobjeví.

Rozhovor s respondentem č. 4; věk 50let

1.) U sboru slouží 25 let.

2.) Od mládí byl dobrovolným hasičem a vždy jej zájem o techniku táhl k profesionálním hasičům.

3.) Pochází z vesnice, ve které žije téměř 800 obyvatel.

4.) Se svým služebním zařazením je celkem spokojený, i když si myslí, že by měla být jeho odbornost lépe ohodnocena.

5.) Jeho představy byly naplněny ale musí se občas pousmát výtkám mladších kolegů, kteří na fungování sbor pořád něco kritizují.

6.) Vyjmenoval 3 vzdělávací okruhy.

7.) Výuka legislativy tvořila max. 10% výuky a týkala se PO ale konkrétněji si nevzpomene.

8.) Množství informací z legislativy bylo na tehdejší dobu asi dostatečné.

9.) Výuka legislativy je kolegy nedoceňována, ale určitý přehled je nutný.

10.) Lektor úroveň výuky asi ovlivnit může, negativně i pozitivně.

11.) Nástupní výcvik je dnes asi zbytečně dlouhý, lidé u jednotek chybí a nemá pocit, že by se vraceli moudřejší než-li před lety.

12.) Myslí si, že působnost HZS ČR vymezují 4 zákony.

13.) Vzpomněl si na zákon o PO č. 133/1985Sb. a zákon o HZS č.238/2000Sb.

14.) Prováděcí předpisy nám upřesňují jednotlivá ustanovení zákona.

15.) Domnívá se, že jako příslušník má mít určitý přehled o svých právech a povinnostech.

16.) Výuka probíhá formou pravidelného školení a provádí ji velitelé nebo určené příslušníci.

17.) Obsah výuky souvisí s jeho prací a občas si tak připomene některé pozapomenuté souvislosti.

18.) Neví, nic jej nenapadá a nechal by vše být tak, jak je to již léta zaběhnuté. .

Rozhovor s respondentem č. 5; věk 30let

1.) U sboru slouží 10 let.

- 2.) Hasičem se chtěl stát, protože již táta byl hasičem a je to velmi zajímavá práce.
- 3.) Žije v Brně.
- 4.) Se svým služebním zařazením v řídicí funkci je spokojený, momentálně nechce nic měnit, ale nevylučuje to.
- 5.) Představoval si HZS jako profesionálnější sbor. Nefunguje vše tak, jak je deklarováno před veřejností a jak také by mělo.
- 6.) Vyjmenoval 4 vzdělávací okruhy.
- 7.) Legislativa tvořila asi 10% výuky. Týkala se zákona o PO, stavební prevence a technických norem.
- 8.) Množství informací z legislativy bylo pro hasiče dostatečné, pro velitele určitě ne.
- 9.) Výuka legislativy je nezajímavá, kvalita pochybná.
- 10.) Úroveň lektora ovlivnila výuku jen a jen negativně.
- 11.) Nástupní výcvik zbytečně obsahuje kvanta teorie, málo praxe a využívání trenažerů jako v zahraničí.
- 12.) Vzpomenul si téměř na všechny a zapomněl jen na zákon o služebním poměru.
- 13.) Znal i přesná číselná označení těchto norem.
- 14.) Prováděcí předpisy upřesňují výklad právních norem. Jedná se např. o vyhlášky.
- 15.) Domnívá se, že orientace v legislativě je dobrá spíše pro velitele.
- 16.) Legislativa je předmětem pravidelného školení a výklad provádí někdo z velitelského sboru.
- 17.) Obsah výuky je dostačující pro orientaci hasičů, pro velitelský sbor asi už ne, měl by je občas školit člověk s právnickým vzděláním.
- 18.) Mělo by asi být více odborného školení pro velitelský sbor. Některá školení z interních předpisů jsou zcela nesmyslná.

Rozhovor s respondentem č. 6; věk 47let

- 1.) U sboru slouží 18 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, aby mohl pomáhat lidem.

- 3.) Pochází z vesnice, ve které žije více přibližně 1200 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je zatím spokojený. A byl by rád, kdyby si každý plnil své povinnosti na 100%.
- 5.) Jeho představy jsou naplněny a rozdíl vidí jen v lepším finančním, hmotném a sociálním zabezpečení příslušníků.
- 6.) Vyjmenoval 4 vzdělávací okruhy .
- 7.) Výuka legislativy tvořila asi 10% výuky a týkala se zákona o PO.
- 8.) Množství informací z legislativy, bylo pro správné pochopení nedostatečné.
- 9.) Výuka legislativy je nezajímavá a kvalita špatná.
- 10.) Přínos lektora v rámci výuky legislativy, hodnotí negativně.
- 11.) Nástupní výcvik obsahuje zbytečně mnoho teorie a málo praktického výcviku. Některé předměty jsou zcela zbytečné.
- 12.) Vzpomenul si na zákon o PO, zákon o IZS, zákon o HZS a zákon o krizovém řízení.
- 13.) Znal i přesná číselná označení těchto norem.
- 14.) Termín „prováděcí předpisy“ uměl v hrubých rysech definovat.
- 15.) Domnívá se, že v rámci svého služebního zařazení pro něj nemá orientace v legislativě žádný význam.
- 16.) V rámci výuky z oblasti legislativy jsou seznamováni s platnými právními předpisy a interními. Výuku vede někdo z členů velitelského sboru.
- 17.) Myslí si, že obsah výuky nekoresponduje s jeho služebním zařazením a je zbytečný.
- 18.) Nic jej nenapadá, neumí na to odpovědět.

Rozhovor s respondentem č. 7; věk 35let

- 1.) U sboru slouží 10 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, protože se jedná o akční povolání, při kterém lze pomáhat lidem.
- 3.) Pochází z města, ve které žije více jak 25.000 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je spokojený a o změnách nepřemýšlel.
- 5.) Nic jej nenapadá

- 6.) Nedokázal pojmenovat ani jediný, i když si je údajně pamatuje.
- 7.) Výuka legislativy tvořila max. 10% výuky, obsah si nepamatuje.
- 8.) Myslím, že ne. V legislativní oblasti se nedokážu orientovat.
- 9.) Výuka legislativy je nekvalitní, nezajímavá, nudná a možná zbytečná.
- 10.) Ano rozhodně, předmět mě nezaujal, nebavil a nic mi nedal.
- 11.) Celý vzdělávací systém je podprůměrný a dost věcí se dělá jen formálně.
- 12.) Vzpomenul si jen na zákon o PO a zákon o IZS.
- 13.) Neznal číselné označení těchto norem.
- 14.) Termín „prováděcí předpisy“ definoval v hrubých rysech.
- 15.) Domnívá se, že v rámci svého služebního zařazení, pro něj nemá orientace v legislativě žádný význam.
- 16.) Výuka z oblasti legislativy probíhá formou samostudia, materiály jsou dostupné. Někdy výuku provádí, některý z velitelů.
- 17.) Obsah výuky práva s jeho prací nesouvisí.
- 18.) Sávající situace mně vyhovuje.

Rozhovor s respondentem č. 8; věk 36let

- 1.) U sboru slouží 13 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, protože to je zajímavé a pestré povolání. Hlavně toužil pomáhat lidem.
- 3.) Pochází z vesnice, ve které žije asi 1000 – 1200 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je zatím spokojený.
- 5.) Neočekával, že tato práce je tak pestrá a takové množství technických zásahů.
- 6.) Vyjmenoval 5 vzdělávacích okruhů .
- 7.) Výuka práva tvořila asi 10% výuky, jednalo se o základní seznámení se zákonem.
- 8.) Množství informací z legislativy, bylo nedostatečné.
- 9.) Výuka legislativy je nezajímavá a v praxi vlastně i nevyužitelná.
- 10.) Neví a nemá představu jak výuku vést.

- 11.) Nástupní výcvik je zbytečně a nesmyslně dlouhý a výuka legislativy je jedním z předmětů, jehož výuka je pro běžného hasiče téměř zbytečná.
- 12.) Na žádný si nevzpomněl.
- 13.) Nezná žádné číselné označení.
- 14.) Prováděcí předpisy umožňují, podrobnější a srozumitelnější výklad zákona.
- 15.) Znalosti z oblasti legislativy mají pro jeho práci význam zcela minimální.
- 16.) Nějaká výuka probíhá ale jestli něco z legislativy, víme nebo nevíme stejně nikoho nezajímá. Výuku vede velitelský sbor.
- 17.) Neví jestli obsah výuky legislativy souvisí s jeho prací, ale v něčem asi ano.
- 18.) Úplně přestat vyučovat zákony, které nijak nevyužijeme a pak už nic.

Rozhovor s respondentem č. 9; věk 31let

- 1.) U sboru slouží 5 let.
- 2.) Hasičem se chtěl stát, protože se jedná o pestré, prestižní a slušně placené povolání.
- 3.) Pochází z vesnice, ve které žije přibližně 2000 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je spokojený.
- 5.) Před nástupem neměl představu o službě v HZS. To jak je systém nastaven bere, že to tak má být a tomu se podřizuje.
- 6.) Vyjmenoval 7 vzdělávacích okruhů.
- 7.) Výuka legislativy byla v rozsahu 6 – 8 hodin a vyjádření v % neumí určit.
- 8.) Množství informací z legislativy, bylo určitě nedostatečné.
- 9.) Výuka legislativy byla nezajímavá, moc si z této oblasti nepamatuje.
- 10.) Právě díky lektorovi jej předmět nezaujal.
- 11.) Myslí, že nástupní výcvik jej dobře připravil na službu v HZS i když přivítal více praktického výcviku formou služby u jednotky PO, což zároveň hodnotí jako zápor.
- 12.) Vzpomenul si na zákon o PO, zákon o IZS a zákon o služebním poměru.
- 13.) Číselné označení norem již nezná.

- 14.) Termínu „prováděcí předpisy“ nerozumí, myslí, že to nějak souvisí s povinností zaměstnavatele, zakládat prezenční listiny od školení nebo evidence dýchací techniky aj.
- 15.) V rámci svého služebního zařazení, je pro něj orientace v legislativě nepotřebná, ale velitelé, by už měli mít legislativní znalosti na velmi dobré úrovni.
- 16.) U jednotky, již žádná další výuka legislativní oblasti neprobíhá.
- 17.) Jakákoliv další výuka, by bylo zbytečné plýtvání časem.
- 18.) Možnosti nějakých změn neumí posoudit a vlastní představu nemá.

Rozhovor s respondentem č. 10; věk 40let

- 1.) U sboru slouží 18 let.
- 2.) Hasičem se stal na doporučení kamaráda (hasiče), protože neměl dobrou práci. Našel v tom jistou formu společenského uplatnění, má dobrý pocit z možnosti pomáhat lidem. 3.) Pochází z města, ve které žije 20.000 – 25.000 obyvatel.
- 4.) Se svým služebním zařazením je zatím spokojený a rád by ještě pár roků setrval u výjezdové jednotky, ale určitě bude usilovat o možnost postupu ve služební hierarchii. .
- 5.) Před nástupem neměl představu o službě v HZS, změny bere jako zákonitý vývoj, někdy pozitivní , jindy negativní.
- 6.) Vyjmenoval 6 vzdělávacích okruhů .
- 7.) Už si nepamatuje jaký rozsah měla výuka legislativy, ale vyučovala se.
- 8.) Jaké bylo množství informací neví.
- 9.) Výuka legislativy je nezajímavá způsobem provedení, ale znalosti z této oblasti považuje za důležité.
- 10.) Vzhledem k tomu, že si nepamatuje rozsah a průběh výuky, tak to nedokáže posoudit.
- 11.) Současnou kvalitu nástupního výcviku nemůže posoudit ale v době svého nástupu měl pocit, že je dobře připraven pro práci ve sboru.
- 12.) Vzpomenul si na všech pět základních zákonů.
- 13.) Číselné označení norem zná .
- 14.) Termín „prováděcí předpisy“, uměl definovat a na příkladu také některé uvedl.

15.) Domnívá se, že v rámci svého služebního zařazení, je pro něj orientace v legislativě potřebná a myslí si, že určitý legislativní přehled, by měl mít každý.

16.) V rámci výuky z oblasti legislativy jsou příslušníci seznamováni s legislativním prostředím v HZS a s interními akty řízení, výklad provádí někdo z velitelského sboru.

17.) Obsah výuky souvisí s naší prací, ale je fakt, že tato výuka nikoho nebaví.

18.) Zejména teoretická část, bývá špatně přijímána. Praktický výcvik je celkem oblíben i když jsou také oblasti, které nikoho moc nebaví.

4.4. Shrnutí a analýza výsledků, verifikace hypotéz

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, tak jedním z mých cílů, bylo zjištění pedagogické úrovně vzdělávacího procesu hasičského záchranného sboru. Dále pak, jaký vliv má tento vzdělávací proces na právní vědomí příslušníků, nebo-li, jaký stupeň vědomostí a znalostí z oblasti legislativy, tito mají. V rámci svého výzkumného šetření, prováděného na požárních stanicích územního odboru Brno, jsem dospěl k těmto výsledkům :

- U HZS ČR chtělo 8 respondentů pracovat, protože se jedná o velmi zajímavé a pestré povolání, touha pomáhat lidem motivovala 6 respondentů, zažít vzrušení, mít prestižní práci uvedli jako důvod 4 respondenti, jiné možné důvody uvedli 3 respondenti.
- Se svou funkcí a pracovním zařazením bylo spokojeno všech 10 respondentů, z toho 2 respondenti uvedli, že od budoucnosti očekávají nějakou změnu a další 2 respondenti si myslí, že jejich práce není zcela doceněna.
- Představy o službě v HZS se naplnily u 4 respondentů, nenaplněné představy mají 3 respondenti a další 3 respondenti neumějí odpovědět.
- V rámci nástupního výcviku se vyučuje celkem 11 vzdělávacích okruhů, jen polovina respondentů si však dokázala vzpomenout na 6 a více vzdělávacích okruhů, jeden respondent si dokonce nevzpomněl na žádný.
- Uvést, jak rozsáhlá byla oblast legislativy v rámci její výuky při nástupním výcviku, nedokázal správně téměř nikdo. K reálným 20% vyučovací doby se nejvíce přiblížil jen odhad (uvedl 15%) jednoho respondenta. Na přesný obsah výuky si nevzpomnělo 9 respondentů a jen jeden dovedl pojmenovat některé oblasti výuky.
- Množství informací z legislativní oblasti, bylo dostatečné pro 3 respondenty, další 4 respondenti, považovali toto množství za nedostatečné a 2 respondenti neuměli odpovědět.
- Kvalitu výuky legislativy, hodnotilo 8 respondentů jako velmi nezajímavou a nudnou, z toho 3 respondenti si myslí, že je i zbytečná a jen 2 respondenti uvedli, že je tato oblast podceňována.
- Podle 7 respondentů, sehrál lektor v rámci výuky legislativy negativní roli, další 3 respondenti neuměli odpovědět.

- Při hodnocení pedagogické úrovně nástupního výcviku se 7 respondentů shodlo na negativním hodnocení, z toho 5 respondentů, uvedlo jako velké negativum málo praktického výcviku, jen 3 respondenti si myslí, že úroveň kurzu je dobrá. Další negativa jsou : mnoho teorie, samotná délka kurzu, zbytečné předměty (v jednom případě i oblast práva).
- V rámci ověřování znalosti pěti základních zákonů, vymežujících působnost HZS ČR, si jen 2 respondenti dokázali vzpomenout na všechny zákony, další 3 respondenti si dokázali vzpomenout na více jak tři zákony, další 3 respondenti si vzpomněli na dva zákony a méně a 2 respondenti, neznali dokonce ani jeden zákon.
- Číselné označení základních norem vymežujících působnost HZS ČR, neznali 4 respondenti vůbec, 3 respondenti je znali částečně a jen 3 respondenti je dokázali vyjmenovat přesně.
- Definovat pojem „prováděcí předpisy“, dokázali 3 respondenti, další 4 respondenti dokázali tento pojem definovat jen ve velmi hrubých rysech a zbývající respondenti tomuto pojmu nerozumí.
- Jen 3 respondenti si myslí, že orientace v legislativním prostředí má nějaký význam pro jejich práci, 6 respondentů je přesvědčeno, že tyto znalosti nejsou vůbec potřebné a 1 respondent si myslí, že tyto znalosti má mít jen velitelský sbor.
- Zkušenosti s výukou zaměřenou na legislativní oblast má 9 respondentů, z toho 6 respondentů dokázalo pojmenovat oblasti, kterých se výuka týká a jen 1 respondent tvrdil, že tato výuka u sboru vůbec neprobíhá.
- Určitou souvislost mezi výukou legislativy a prací vykonávanou v rámci svého zařazení, vidí pouze 3 respondenti, 2 respondenti si myslí, že může být nebo nastat určitý vztah mezi výukou legislativy a praxí a naopak 5 respondentů je přesvědčeno, že výuka legislativy nemá žádnou souvislost s jejich pracovním zařazením.
- Názor, že vzdělávací systém u jednotek PO by se měl změnit, má celkem 7 respondentů, další 3 respondenti na toto neuměli odpovědět. Změnit by se měla zejména : skladba výuky, systém organizace kurzů, kvalitnější výuk pro velitelský sbor.

Provedeným průzkumným šetřením jsem získal dostatek informací na základě kterých si mohu dovolit, verifikovat stanovené hypotézy následujícími výroky :

- ***Byla potvrzena stanovená hypotéza, že právní vědomí příslušníků hasičského záchranného sboru je na velmi nízké úrovni*** - skutečností je, že většina výjezdových příslušníků zastává názor, že znalosti z oblasti legislativy jsou zbytečné a nesouvisí s jejich prací. Pro ilustraci uvádím, že za prováděcí předpisy byly považovány např. i prezenční listiny.
- ***Nebyla potvrzena hypotéza, že se příslušníci orientují jen v legislativě vztahující se k působnosti HZS ČR.*** - výsledky šetření hovoří zcela jasně, většina příslušníků nezná ani základní právní normy, které vymezují působnost sboru a zarážející bylo, že si nedokázali vzpomenout ani na číselné označení a název zákona, který upravuje podmínky „jejich“ služebního poměru.
- ***Byla potvrzena hypotéza, že systém vzdělávání nemá pozitivní přínos pro rozvoj právního vědomí příslušníků*** - většina příslušníků považuje vzdělávání v této oblasti za ztrátu času, legislativa navíc nemá souvislost s jejich pracovním zařazením. Negativní postoj k legislativě a zejména k její výuce, získala většina již v nástupním odborném výcviku, kde negativní roli sehrála i osoba lektora.

5. Závěr

Profesionální požární ochrana je organizační složku státu, v jejichž řadách stojí profesionální hasiči, kteří jsou připraveni poskytnout účinnou, rychlou, odbornou a efektivní pomoc svým spoluobčanům. V dnešním době, kdy svět je zahlcen moderní technikou a technologiemi, si však jen s příslovečnou stavovskou hrdostí a lidským nadšením, nemohou vystačit.

Základním kamenem jejich profesionality byla, je a bude odborná příprava. Aby byla také efektivní, musí sledovat vývojové trendy jak v oblasti vývoje požární techniky, tak i v oblasti pedagogiky. V rámci sumarizace podkladů pro vypracování této práce jsem zjistil, že právě oblast pedagogiky v HZS je takové nechtěné dítě. Nemůžeme sice dělat, že tady není, ale nebudeme jej ani podporovat, tak ať se nějak vyvíjí bez našeho přičinění. Vzdělávání jednotek je sice neoddelitelnou součástí výkonu služby, ale u každé jednotky si žije svůj vlastní život. Částečně je to pochopitelné, jednotky nejsou vybaveny stejně, zalidnění, průmysl a výroba je také v každé oblasti jiná, ale stále tady zůstává společná potřeba vzdělávání. Aplikace nových pedagogických poznatků nebo nových pedagogických metod a postupů do praxe bude u HZS ČR běh na dlouhou trať. Skutečností je, že současný vzdělávací systém, jak ve vzdělávacích zařízeních, tak u jednotek PO, není dokonalý. Společným znakem například při přípravě výukových osnov je snaha natěsnat do nich co nejvíce podkladů, údajů, dat, tabulek grafů a vzorců, které prakticky nikdo a nikdy nepoužije. Efekt je zákonitě kontraproduktivní, pokud na počátku výuky někdo oplývá nadšením po poznání, vystřídá jej nezájmem a lhostejností.

Zákonitě se neduhy vzdělávacího systému musí odrazit ve všech oblastech vzdělávání. V případě HZS ČR mají tyto skutečnosti dopad i do vzdělávání v oblasti legislativy a tak ve jsou sboru také příslušníci, kteří, i když pracují v režimu služebního zákona, jeho obsah, a tím pádem svá práva a povinnosti, ani neznají. Jakákoliv další orientace v právním systému České republiky, kterou by také měli oplývat, je již pouze vysněným ideálem. Nemohu a ani nechci, vztahovat výsledky svého šetření automaticky na celý sbor, ani na hasičský sbor v Jihomoravském kraji, ale znalost prostředí, ve kterém se sám pohybuji téměř 18 roků, mi dává možnost prohlásit, že tyto výsledky nebudou příliš vzdálené od reality i v jiných krajích.

Resumé

Ve své bakalářské práci jsem stručným způsobem popsal vývoj právního prostředí profesionální požární ochrany v České republice. Charakterizoval jsem jednotlivé vývojové etapy od vzniku prvního placeného hasičského sboru na našem území až po současné postavení HZS ČR.

Vymezil jsem základní poslání a působnost HZS ČR, zjednodušeně popsal organizační složky sboru a uvedl stručný souhrn právních norem, vymežujících legislativní prostředí, ve kterém se HZS ČR pohybuje. Definoval jsem pojem „právní vědomí“, popsal jeho význam, složky a možnosti utváření právního vědomí.

Přiblížil jsem strukturu, úkoly a postavení jednotlivých vzdělávacích zařízení hasičského záchranného sboru. Popsal jsem formu a obsah vzdělávacího programu pro nové příslušníky a uvedl, které oblasti práva jsou předmětem výuky tohoto vzdělávacího programu. Byla specifikována služební zkouška, způsob přípravy a forma jejího vykonání. Vylíčil jsem způsob vzdělávání příslušníků u jednotek požární ochrany. Popsal obsah a formy odborné přípravy a metody vedení výuky a výcviku.

Byly charakterizovány v současné době používané pedagogické metody a organizační formy výuky a výcviku. Zhodnotil jsem úlohu, význam a postavení velitele jednotky v rámci vzdělávacího procesu. Popsal jsem současnou pedagogickou úroveň velitelů jednotek, postoj HZS ČR k osvojování a prohlubování pedagogických schopností svých zaměstnanců. Prezentoval jsem používané pedagogické metody v rámci výuky legislativy a možnosti, jak tuto výuku učinit srozumitelnější a atraktivnější.

Součástí práce je i průzkum mezi příslušníky hasičského záchranného sboru, provedený formou řízeného rozhovoru. Tímto průzkumem jsem chtěl zjistit, jaká je úroveň právního vědomí příslušníků, jakou váhu připisují znalostem a orientaci v legislativním prostředí a jak hodnotí vzdělávací systém a pedagogickou úroveň osob, které výuku vedou.

V závěru práce jsem vyhodnotil poznatky, získané v rámci průzkumu a snažil se odpovědět na otázky, které byly položeny formou vyřčených hypotéz.

Anotace

Tato bakalářská práce popisuje historii a vývoj právního prostředí profesionální požární ochrany v ČR. Popisuje vzdělávací systém hasičského záchranného sboru, analyzuje a hodnotí jeho vliv na kvalitu právního vědomí příslušníků.

V první části je podán stručný a ucelený přehled o vývoji legislativního prostředí hasičského záchranného sboru, jeho současné postavení a charakteristika pojmu – právní vědomí.

Druhá část práce rozebírá postavení a úkoly vzdělávacích středisek hasičského záchranného sboru. Popisuje průběh výuky, výcviku a zkoušek nových příslušníků, seznamuje nás s obsahem a formou výuky legislativních okruhů a rozebírá formu a účel odborné přípravy jednotek požární ochrany.

Závěrečná část popisuje a hodnotí odbornou přípravu u jednotek z pedagogického hlediska. Hodnotí pedagogickou úroveň a pedagogické možnosti velitelského sboru a také metody a formy výuky. Navrhuje možná opatření ke zkvalitnění výuky z oblasti legislativy u jednotek požární ochrany. Součástí práce je i výzkumné šetření mezi příslušníky hasičského sboru.

Klíčová slova :

Zákony, právní vědomí, vzdělávání příslušníků, odborná příprava, pedagogické postupy, výuka, formy a metody.

Annotation

This bachelor thesis, describes the history and development of the regulatory environment of professional fire protection in the Czech Republic. It describes the educational system, Fire Rescue Service, analyze and evaluate its impact on the quality of legal consciousness.

The first part is given a brief and comprehensive overview of developments in the legislative environment Fire Rescue Service, its current status and characteristics of the concept - legal note.

The second part of the work, analyzes the status and tasks of training centers Fire Rescue Service. It describes the course of teaching, training and testing of new members, acquaints us with the content and form of teaching and examines the areas of legislative form and the purpose of training of fire protection.

The final section describes and evaluates the training in terms of units of teaching. It assesses the level of educational and pedagogical possibilities Corps command and also the methods and forms of teaching. It proposes possible measures to improve the teaching of the legislation for the fire protection. Part of this work is research and investigation between the fire brigade.

Keywords :

Laws, legal awareness, the education, training, pedagogy, instruction, forms and methods.

Seznam použité literatury

- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon o požární ochraně.
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů
- Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 40, Kolektiv autorů. *Metodické listy. Bojový řád jednotek požární ochrany*. 1. vydání, Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství , 2007, ISBN : 978-80-7385-026-5, str. 3.
- Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 40, Kolektiv autorů. *Metodické listy. Cvičební řád jednotek požární ochrany*. 1. vydání, Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství , 2007, ISBN : 978-80-7385-010-4, str. 3.
- Pokyn generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č.17/2003, kterým se stanovují normy znalostí hasičů.
- MAZÁNKOVÁ, Libuše. *Základy didaktiky*. Brno : Institut mezioborových studií, 2006, str.10.
- KEJDOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z. *Sociologie a psychologie práva*. Brno : Institut mezioborových studií, str. 37.
- KOHOUTEK, R. *Pedagogická psychologie*. Brno : Institut mezioborových studií, str.33
- ŠENOVSKÝ, M., ADAMEC, V., HANUŠKA, Z. *Integrovaný záchranný systém – management záchranných prací*. Vydala Edice SPBI Spektrum -1.vydání v roce 2005. ISBN : 80-86634-65-5.str.37.
- ZAPLETAL, L. a kolektiv. *Základní kategorie a pojmy z předmětů filozofie, právo, psychologie, patologické závislosti, sociologie v rámci výuky studijního oboru Sociální pedagogika*. Brno : Institut mezioborových studií, str. 61.
- GRÉZL, L. *Bakalářská práce - Vývoj právní úpravy zaměstnaneckých vztahů hasičů*. Policejní akademie ČR – Katedra soukromoprávních disciplín. Č.j. : PA-23/SPD-2006, str.8.
- <http://www.hzscr.cz/>
- <http://www.oupobm.cz/>

- <http://www.ioolb.cz/>
- <http://www.sospofm.cz/>

Seznam symbolů a zkratek

PO	Požární ochrana
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	Integrovaný záchranný systém
GŘ	Generální ředitelství HZS ČR
SOŠ PO	Střední odborná škola požární ochrany
VOŠ PO	Vyšší odborná škola požární ochrany
ZÚ Hlučín	Záchranný útvar Hlučín
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
JPO	Jednotka požární ochrany
OUPO	Odborné učiliště požární ochrany
CO ČR	Civilní ochrana České republiky
MV	Ministerstvo vnitra
NATO	Severoatlantická aliance
OSN	Organizace spojených národů
EU	Evropská unie
VPP	Vstupní příprava příslušníka
VŠB-Ostrava	Vysoká škola báňská v Ostravě
AP	Automobilová plošina
AŽ	Automobilový žebřík
ÚZ	Ústavní zákon
Z	Zákon
PSZ	Příprava na služební zkoušku
ÚO	Územní odbor
USB flash disk	Externí paměťové zařízení
BVV	Brněnské výstavy a veletrhy
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Seznam příloh

- Příloha č. 1** Seznam platných právních předpisů pro oblast požární ochrany, integrovaného záchranného systému a civilního nuzového plánování (stav k 1.lednu 2009).
- Příloha č. 2** Zápočtový list k absolvované praxi studujícího vzdělávacího programu – GŘ HZS ČR
- Příloha č. 3** Přihláška ke služební zkoušce.
- Příloha č. 4** Výsledky služební zkoušky.
- Příloha č. 5** Protokol o průběhu služební zkoušky.
- Příloha č. 6** Protokol o průběhu opakované služební zkoušky.
- Příloha č. 7** Osvědčení o vykonání služební zkoušky

Příloha č.1

Seznam platných právních předpisů pro oblast požární ochrany, integrovaného záchranného systému a civilního nouzového plánování (stav k 1. lednu2009).

Z á k o n y :

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 40/1994 Sb., zákona č. 203/1994 Sb., zákona č. 163/1998 Sb., zákona č. 71/2000 Sb., zákona č. 237/2000 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 186/2006 Sb. a zákona č. 267/2006 Sb.

Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 586/2004 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb. a zákona č. 260/2008 Sb.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 20/2004 Sb. zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb. a zákona č. 306/2008 Sb.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 127/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 110/2007 Sb., a zákona č. 306/2008 Sb.

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění zákona č. 362/2007 Sb.

N a ř í z e n í v l á d y :

Nařízení vlády č. 34/1986 Sb., o jednorázovém mimořádném odškodňování osob za poškození na zdraví při plnění úkolů požární ochrany, ve znění nařízení vlády č. 168/1989 Sb., nařízení vlády č. 195/1995 Sb. a nařízení vlády č. 497/2002 Sb.

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění nařízení vlády 36/2003 Sb.

Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel na zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva, ve znění nařízení vlády č. 527/2002 Sb.

Nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně, ve znění nařízení vlády č. 498/2002 Sb.

Nařízení vlády č. 352/2003 Sb., o posuzování zdravotní způsobilosti zaměstnanců jednotek hasičských záchranných sborů podniků a členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí nebo podniků.

V y h l á š k y :

Vyhláška č. 202/1999 Sb., kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří.

Vyhláška č. 255/1999 Sb., o technických podmínkách věcných prostředků požární ochrany, ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb. a vyhlášky č. 456/2006 Sb.

Vyhláška č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách.

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).

Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb.

Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Vyhláška č. 2/2006 Sb., kterou se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádějí některá ustanovení školského zákona, ve znění vyhlášky č. 323/2008 Sb.

Vyhláška č. 103/2006 Sb., o stanovení zásad pro vymezení zóny havarijního plánování a o rozsahu a způsobu vypracování vnějšího havarijního plánu.

Vyhláška č. 35/2007 Sb., o technických podmínkách požární techniky.

Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb.

Vyhláška č. 97/2008 Sb., o vzorech služebních stejnokrojů příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky, jejich používání a způsobu vnějšího označení, a vzoru služebního průkazu (vyhláška o vystrojování a služebním průkazu příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky).

R e s o r t n í s m ě r n i c e :

Směrnice Ministerstva vnitra ze dne 8. října 2004 č.j.: PO-365/IZS-2004, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje a obce, jeho uvedení do pohotovosti, vedení dokumentace a některé další podrobnosti – (Publikováno) - Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí - částka č. 4/2004

Metodická pomůcka Ministerstva vnitra č.j.: PO-1590/IZS-2003 ze 30. června, kterou se doporučují zásady pro jednotné rozlišování a vymezení preventivních, záchranných, likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací spojených s předcházením, řešením a odstraňováním následků mimořádných událostí, ve znění sdělení o opravě tiskové chyby uveřejněné ve V.v. ČR částka 7/2003 – (Publikováno) - Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí - částka č. 6/2003

S l u ž e b n í p o m ě r p ř i s l u š n í k ů u p r a v u j e :

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 586/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 169/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 530/2005 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 531/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb. a zákona č. 306/2008 Sb.

Nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení, ve znění nařízení vlády č. 698/2004 Sb., nařízení vlády č. 517/2005 Sb. a nařízení vlády č. 218/2008 Sb.

Nařízení vlády č. 507/2004 Sb., kterým se stanoví rozsah a způsob poskytování údajů do informačního systému o služebním příjmu, ve znění nařízení vlády č. 698/2004 Sb. a nařízení vlády č. 517/2005 Sb.

Nařízení vlády č. 508/2004 Sb., kterým se stanoví vzory hodnotního označení příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění nařízení vlády č. 698/2004 Sb., nařízení vlády č. 517/2005 Sb. a nařízení vlády č. 403/2008 Sb.

Vyhláška č. 432/2004 Sb., kterou se stanoví seznam činností zakázaných těhotným příslušnicím, příslušnicím do konce devátého měsíce po porodu a příslušnicím, které kojí, ve znění vyhlášky č. 658/2004 Sb.

Vyhláška č. 433/2004 Sb., kterou se stanoví druh a vzor služebních medailí bezpečnostních sborů a důvody pro jejich udělení, ve znění vyhlášky č. 658/2004 Sb. a vyhlášky č. 97/2008 Sb.

Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, ve znění vyhlášky č. 658/2004 Sb., vyhlášky č. 468/2005 Sb. a vyhlášky č. 199/2008 Sb.

Vyhláška č. 393/2006 Sb., o zdravotní způsobilosti, ve znění vyhlášky č. 407/2008 Sb.

Některé vybrané platové předpisy:

Nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění nařízení vlády č. 331/2003 Sb., nařízení vlády č. 398/2004 Sb., nařízení vlády č. 213/2005 Sb., nařízení vlády č. 533/2005 Sb. a nařízení vlády č. 568/2006 Sb.

Nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění nařízení vlády č. 517/2005 Sb. a nařízení vlády č. 450/2008 Sb.

MINISTERSTVO VNITRA

generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

Odborné učiliště požární ochrany

Brno - Frýdek-Místek - Borovany

Z á p o č t o v ý l i s t

k absolvované praxi studujícího vzdělávacího programu

Vstupní příprava příslušníků HZS ČR I

Hodnostní označení, titul, jméno, příjmení

OEČ Praxe vykonána u HZS kraje

Úsek	Stanovená délka praxe	Absolvováno od do	Potvrzení vedoucího praxe	Poznámky
IZS a výkon služby	160 hodin			
<i>Operační řízení</i>				
výkon služby v jednotce HZS kraje				
zajišťování úkolů strojní služby				
zajišťování úkolů chemické služby a technické služby				
zajišťování úkolů spojové služby				
výkon služby na OPIS HZS kraje, výkon služby na TCTV 112				
výkon služby na OPIS územního odboru HZS kraje				
Prevence	28 hodin			
kontrolní činnost				
stavební prevence				
zjišťování příčin vzniku požárů				
správní řízení				
Krizové řízení	16 hodin			
Ochrana obyvatelstva				
krizový plán kraje				
havarijní plány				
bezpečnostní rada kraje a krizové štáby				
komunikace HZS kraje s obcemi, právníckými a fyzickými osobami na příslušném teritoriu				
nouzové přežití obyvatelstva				
varovací a informační systémy				

problematika ukrytí				
přístroje pro zjišťování chemické a radiační situace				
prostředky pro dekontaminaci				
nástroje pro vyhodnocování chemické a radiační situace a poskytování informací o nebezpečných chemických látkách				
exkurze na obecním úřadu				
exkurze v zařízení CO				

Poznámky služebního funkcionáře k průběhu praxe:

Vyjádření ředitele HZS kraje: studující **absolvoval** x **neabsolvoval** * praxi v plném rozsahu.

Důvod, z jakého studující neabsolvoval praxi v plném rozsahu* :

.

.....

.....

.....

.....

...

.....

...

Razítko a podpis ředitele HZS kraje:

V z o r .

Přihláška ke služební zkoušce

.....
služební hodnost, titul, jméno(a), příjmení, vědecká hodnost

.....
den, měsíc a rok narození

.....
místo narození

.....
osobní evidenční číslo

.....
termín přijetí do služebního poměru

.....
zaměstnavatel (přesný název místa služebního zařazení)

.....
vykonávaná funkce

.....
telefon, fax, e-mail

Ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. žádám o vykonání služební zkoušky.

Před vykonáním služební zkoušky žádám o zařazení do kurzu.*)

Před vykonáním služební zkoušky nežádám o zařazení do kurzu.*)

V..... dne.....

.....
podpis

*) Nehodící se škrtněte.

VÝSLEDKY SLUŽEBNÍ ZKOUŠKY

Místo a datum zkoušky:
 Předseda komise:
 Tajemník:
 Zkoušející:

Poř. č.	Titul, hodnost	Příjmení, jméno	Písemná část	Praktická část ^{*)}	Ústní část	Výsledné hodnocení
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
13.						
14.						
15.						
16.						
17.						
18.						
19.						
20.						
21.						
22.						
23.						
24.						
25.						
Celkově			Podpisy zkušební komise:			
Prospěli: %			Předseda:			
Neprospěli: %			Tajemník:			
			Členové:			

^{*)} V případě, že je konána.

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY

Číslo protokolu:

Datum konání:

PROTOKOL O PRŮBĚHU SLUŽEBNÍ ZKOUŠKY

Služební hodnost, titul, jméno(a)
a příjmení, vědecká hodnost:

Den, měsíc a rok narození:

Osobní evidenční číslo:

Zkušební komise – předseda:
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

Členové zkušební komise:
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

Služební zkouška	Číslo zkušebního tématu	
	Služební zkouška v řádném termínu	Služební zkouška v náhradním termínu
Písemná část zkoušky (test)		
Ústní část zkoušky		
Praktická část zkoušky		

vykonal[a] služební zkoušku

Písemná část zkoušky (test)	hodnocen[a] –
Ústní část zkoušky	hodnocen[a] –
Praktická část zkoušky	hodnocen[a] –

CELKOVÉ HODNOCENÍ:	
---------------------------	--

Podpis předsedy zkušební komise:

S hodnocením služební zkoušky seznámen dne:

Podpis příslušníka:

Služební zkouška v náhradním termínu povolena v době:

Příslušník vykonal služební zkoušku v náhradním termínu dne:

Opakovaná služební zkouška povolena v době:

Osvědčení převzal dne:

Podpis příslušníka:

Duplikát osvědčení vydán dne:

Zaslán na adresu:

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY

Číslo protokolu:

Datum konání:

PROTOKOL O PRŮBĚHU OPAKOVANÉ SLUŽEBNÍ ZKOUŠKY

Služební hodnost, titul, jméno(a)
a příjmení, vědecká hodnost:

Den, měsíc a rok narození:

Osobní evidenční číslo:

Zkušební komise – předseda:

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

Členové zkušební komise:

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

.....
služební hodnost, titul, jméno(a) a příjmení, vědecká hodnost

Služební zkouška	Číslo zkušebního tématu	
	Služební zkouška v řádném termínu	Služební zkouška v náhradním termínu
Písemná část zkoušky (test)		
Ústní část zkoušky		
Praktická část zkoušky		

vykonal[a] opakovanou služební zkoušku

Písemná část zkoušky (test)	hodnocen[a] –
Ústní část zkoušky	hodnocen[a] –
Praktická část zkoušky	hodnocen[a] –

CELKOVÉ HODNOCENÍ:	
---------------------------	--

Podpis předsedy zkušební komise:

S hodnocením opakované služební zkoušky seznámen dne:

Podpis příslušníka:

Osvědčení převzal dne:

Podpis příslušníka:

Duplikát osvědčení vydán dne:

Zaslán na adresu:

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY

Číslo protokolu:

OSVĚDČENÍ

Služební hodnost, titul, jméno(a)
a příjmení, vědecká hodnost:

Den, měsíc a rok narození:
Místo narození:

Osobní evidenční číslo:

Jmenovaný[á] vykonal[a]

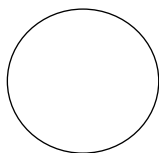
služební zkoušku

a

podmínkám služební zkoušky podle § 12 zákona č. 361/2003 Sb.,
o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů,

vyhověl[a]

V dne

.....
služební hodnost, titul, jméno(a), příjmení, vědecká hodnost
a podpis předsedy zkušební komise

.....
služební hodnost, titul, jméno(a), příjmení, vědecká hodnost
a podpis ředitele